

Ergatieve adjectieven in het Nederlands

BA Scriptie door Lynn S. Eekhof (4009894)

4 april 2015 – definitieve versie

Universiteit Utrecht

Begeleider: Dr. Marijana Marelj

Tweede lezer: Prof. Dr. Martin Everaert

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Ergativiteit bij adjectieven.....	8
3. Verkenning van ergativiteit bij Nederlandse adjectieven	10
3.1 Diagnostische testen voor het Nederlands	10
3.1.1 Structurele testen.....	11
3.1.2 Niet-structurele testen.....	20
3.2 Toepassing van de diagnostische testen	29
4. Ergativiteit en het suffix ‘-baar’	34
4.1 Drie hypothesen over ‘-baar’	34
4.2 ‘-baar’ en passivisering (Roeper en Van Hout, 1999)	40
4.3 De relatie tussen ‘-baar’ en ergativiteit.....	43
5. De essentie van ergativiteit.....	44
6. Conclusie.....	47
Referentielijst	49
Appendix.....	53
A.1 Lijst met geteste adjectieven	53
A.2 Diagnostische testen per adjectief.....	53
A.2.1 Legenda.....	53
A.2.2 Ergatief	54
A.2.3 Onergatief.....	55
A.3 Afkortingen glossen.....	56

1. Inleiding

In 1978 formuleerde Perlmutter, grotendeels zich baserend op observaties van het gedrag van Nederlandse intransitieve werkwoorden, de Unaccusativity Hypothesis. Intransitieve werkwoorden zijn volgens zijn hypothese op te delen in onaccusatieven, ook wel ergatieven (zoals ‘vallen’ en ‘gaan’) en onergatieven (zoals ‘fluiten’ en ‘zingen’)¹. Ergatieve werkwoorden hebben in hun onderliggende structuur alleen een direct object, dat in de oppervlaktestructuur is verplaatst naar de subjectpositie, zoals in (1) (o.a. Alexiadou, Anagnostopoulou & Everaert. 2004).

1) Jan_i valt t_i.

Onergatieven hebben zowel in de oppervlaktestructuur als dieptestructuur alleen een “diep” subject – het externe argument (Perlmutter, 1978).

Naast ergatieve werkwoorden zoals ‘vallen’ zijn er ergatieven die een actieve, causatieve, transitieve tegenhanger kennen zoals in (2) (o.a. Alexiadou, Anagnostopoulou & Everaert. 2004):

2)	a. De peuter brak het glas	<i>transitief</i>
	b. Het glas brak	<i>ergatief</i>

Er zijn verschillende diagnostische middelen voor ergativiteit. Één van de bekendste indicatoren in het Nederlands is het hulpwerkwoord². Onergatieve werkwoorden vervoegd met ‘hebben’ terwijl ergatieve werkwoorden vervoegen met ‘zijn’, zoals te zien in (3):

¹ Bij werkwoorden wordt meestal gesproken van onaccusativiteit terwijl bij adjectieven meestal gesproken wordt van ergativiteit als tegenhanger van onergativiteit omdat adjectieven geen structurele/accusatieve casus kunnen toekennen; de term onaccusativiteit is daarom per definitie misplaatst voor adjectieven. Ik gebruik in de rest van deze scriptie alleen het woord ergatief voor zowel werkwoorden als adjectieven omdat het wat mij betreft nuttiger is op één term te hanteren die voor zowel adjectieven als werkwoorden gebruikt kan worden.

² Ik kies hier voor het woord indicator omdat geen enkele diagnostische test, inclusief de selectie van het hulpwerkwoord, beslissend is (zie o.a. Everaert, 1986)

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

- 3) a. Hanna is van de brug gevallen. *ergatief*
 b. *Hanna heeft van de brug gevallen.
 c. Hanna heeft gehuild. *onergatief*
 d. *Hanna is gehuild.

Alleen ergatieve werkwoorden kunnen bovendien tot prenominaal voltooid deelwoord bij een zelfstandig naamwoord gemaakt worden, onergatieven niet:

- 4) a. *De gehulde jongen *onergatief*
 b. De gevallen jongen *ergatief*

Ergatieve werkwoorden kunnen tot slot niet verschijnen in onpersoonlijke passieven, zie (5), omdat ergatieven geen externe thematische rol hebben, terwijl het kenmerk van passieve constructies juist is dat de externe thematische rol geabsorbeerd wordt.

- 5) a. Er wordt hier vaak gezwommen. *onergatief*
 b. *Er wordt hier vaak gebleven. *ergatief*

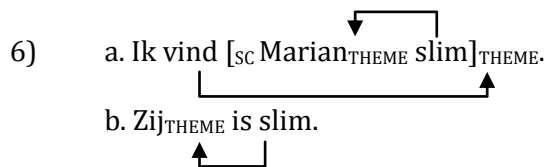
Ergativiteit is ook in andere talen onderzocht, waaronder het Italiaans (o.a. Burzio, 1981), het Frans (o.a. Legendre, 1989) en het Grieks (o.a. Alexiadou, 1996).

Inmiddels is er ook aandacht voor ergativiteit bij adjectieven. Ten grondslag aan deze theoretische discussie ligt echter de vraag of adjectieven een structuur hebben die parallel is aan die van werkwoorden. De definitie van ergativiteit is immers gebaseerd op concepten zoals 'externe' en 'interne rollen', 'subject' en 'object'. De notie ergativiteit kan dus alleen toegepast worden op adjectieven als men aanneemt dat adjectieven en werkwoorden een parallelle structuur hebben.

Er zijn verschillende argumenten te geven voor een analyse van de structuur van adjectieven die parallel is aan die van werkwoorden.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

a. *Theta-theoretische argumenten*: het is al lange tijd bekend dat adjectieven minstens net als werkwoorden thematische roltoekenners zijn. Zoals te zien is in (6)a, kent het werkwoord ‘vinden’ een thematische rol toe aan de gehele small clause. Binnen de small clause kent ‘slim’ een thematische rol toe aan ‘Marian’. In (6)b wordt het nog duidelijker dat adjectieven thematische rollen toekennen: het werkwoord ‘zijn’ is geen thetaroltoekenner, in veel talen ontbreekt dit werkwoord daarom zelfs in dergelijke constructies; de thematische rol die ‘zij’ krijgt moet dus wel zijn toegekend door ‘slim’.

Ten tweede volgt het idee dat ook de argumentstructuur van adjectieven parallel zou zijn aan die van werkwoorden direct uit de Lexicalistische Hypothese van Chomsky (1970). Hierin stelt Chomsky dat alle morfologisch verwante werkwoorden, nomina en adjectieven samen gerepresenteerd zouden zijn in het lexicon onder één entry die niet gespecificeerd is wat betreft categorie, maar wel informatie bevat over thematische rollen en selectionele eigenschappen. Het enige verschil tussen werkwoorden en adjectieven zou zijn dat adjectieven geen structurele casus kunnen toeschrijven, in tegenstelling tot werkwoorden.

Cinque (1990) merkt bovendien op dat de X'-theorie voorspelt dat alle XP's dezelfde interne structuur hebben. Dit idee is uitgewerkt door Stowell (1983) die laat zien dat alle lexicale categorieën inderdaad dezelfde structuur hebben.

b. *C-selectie*: de overeenkomsten tussen de categorie-selectie van adjectieven en werkwoorden is te zien in (7): beide kunnen PP-complementen, (7)a-b, en CP-complementen,

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

(7)c-d³, selecteren. Bovendien bestaan er bijvoorbeeld in het Engels zowel raisingwerkwoorden als raising-adjectieven, (7)e-f (Meltzer-Asscher, 2011).

- 7) a. De hond is vastgebonden [_{PP} aan het hek].
 b. De man is boos [_{PP} op de medewerker].
 c. Erik denkt [_{CP} dat hij gaat winnen].
 d. Erik is er zeker van [_{CP} dat hij gaat winnen].
 e. Eric_i is determined [_{t_i} to win].
 f. Eric_i is likely [_{t_i} to win].

Als adjectieven niet alleen predicaten zijn, maar ook dezelfde variatie vertonen met betrekking tot complementen dan is het slechts een kleine stap om vervolgens te voorspellen dat structurele noties die worden toegepast op werkwoorden ook toepasbaar zijn op adjectieven. Het aannemen van een parallelle structuur voor adjectieven en werkwoorden leidt dus tot de verwachting van het bestaan van een onderscheid tussen ergatieve en onergatieve adjectieven.

In het licht van al deze parallellen tussen de structuur van adjectieven en werkwoorden ontstaat de vraag waarom we niet gewoon een lijst met ergatieve werkwoorden kunnen nemen om vervolgens de verwante adjectieven te definiëren als de klasse van ergatieve adjectieven. Zo'n eenvoudige aanpak wordt echter gedwarsboomd door Cinques (1990) observatie dat bijvoorbeeld het Italiaanse ergatieve werkwoord 'morire' ('sterven') een verwant adjectief heeft dat onergatief is: 'morto' ('dood').

Deze observatie toont niet alleen de relevantie van onderzoek naar de structuur van adjectieven aan, maar leidt ook tot de vraag wat de essentie van ergativiteit is. In tegenstelling tot wat Sorace (2000) heeft beweerd kan de kern van ergativiteit duidelijk niet alleen semantisch zijn: deze is in het geval van 'morire' en 'morto' immers identiek. Het onderzoek naar ergativiteit bij

³ Uiteraard bevinden zich in talen met rijkere morfologische systemen dan die van het Nederlands of Engels in de complementpositie van adjectieven ook DP's met genitieve of datieve casus.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

adjectieven kan dus leiden tot antwoorden op fundamentele vragen over de aard van ergativiteit (zie hoofdstuk 5).

Ondanks het ontbreken van de voorspelde klasse van ergatieve adjectieven beargumenteren Cinque (1990) en Bennis (2000 en 2004) dat er wel degelijk een onderscheid gemaakt kan worden tussen onergatieve en ergatieve adjectieven. In deze scriptie onderzoek ik deze stellingname voor het Nederlands aan de hand van de volgende vragen:

Hoofdvraag: Bestaat er een onderscheid tussen ergatieve en onergatieve adjectieven in het Nederlands?

Deelvraag 1: Wat houdt een onderscheid tussen ergatieve en onergatieve adjectieven (theoretisch gezien) in?

Deelvraag 2: Welke diagnostische testen zijn er om dit onderscheid te testen en welke adjectieven zijn daarmee ergatief danwel onergatief?

Deelvraag 3: Wat betekenen de bevindingen voor de fundamentele aard van ergativiteit?

De opbouw van de scriptie zal als volgt zijn: na een inleiding over de huidige stand van zaken in het onderzoek naar ergativiteit bij adjectieven aan de hand van het werk van Cinque (1990) in hoofdstuk 2, zal ik in sectie 3.1 beschrijven welke diagnostische testen gebruikt kunnen worden om een indeling te maken tussen ergatieve en onergatieve adjectieven in het Nederlands. Hierbij zal ik ook een constructieve, kritische analyse geven van de diagnostische middelen die al zijn beschreven voor het Nederlands door Bennis (2000 en 2004). Op basis van de resultaten van het toepassen van deze testen op een aantal Nederlandse adjectieven, zal ik bespreken welke onergatieve en ergatieve adjectieven er bestaan in het Nederlands en bespreek ik een aantal specifieke gevallen (sectie 3.2). Aan de hand van deze bevindingen bespreek ik vervolgens de relatie tussen het suffix '-baar' en ergativiteit in hoofdstuk 4. Tot slot zal ik de discussie over ergativiteit bij adjectieven breder proberen te trekken door een aanzet te geven voor het debat over de fundamentele aard van ergativiteit in hoofdstuk 5.

2. Ergativiteit bij adjectieven

Ergativiteit bij adjectieven heeft voor het eerst aandacht gekregen in het werk van Cinque (1990). Hij merkte op dat er in de klasse van adjectieven net als bij intransitieve werkwoorden een onderscheid gemaakt kon worden tussen adjectieven met een extern subject en een kleinere groep van adjectieven die hun enige thematische rol toeschrijven aan hun complement, dat in de oppervlaktestructuur verplaatst is naar de subjectpositie. Cinque geeft hiervoor twee empirische argumenten die ik hieronder bespreek.

Cinques (1990) eerste argument is gebaseerd op de observatie dat er adjectieven bestaan die net als ergatieve werkwoorden uit de 'zinken' klasse alterneren tussen een eenplaatsige en een tweepplaatsige constructie:

- 8) a. Il capitano affondò la nave.
de.ART.M.SG kapitein.M.SG zink.PST.3SG het.ART.F.SG schip.F.SG
De kapitein liet het schip zinken.
- b. La nave affondò.
het.ART.F.SG schip.F.SG zink.PST.3SG
Het schip zonk.
- c. Gianni è certo [che verrò].
Jan.M.SG is.COP.PRS.3SG zeker dat.C kom.PRS.1SG
Jan is er zeker van [dat ik kom]
- d. [Che verrò] è certo.
dat.C kom.PRS.1SG is.COP.PRS.3SG zeker
[Dat ik kom] is zeker.⁴

⁴ Glossen zijn later toegevoegd door mijzelf en zijn niet van Cinque (1990).

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

In (8)a en (8)c worden zowel een extern als een intern argument gerealiseerd. Dit externe argument kan echter ook weggelaten worden zoals in (8)b en (8)d. Het interne argument verplaatst dan naar de subjectpositie waardoor een ergatieve structuur ontstaat. (Cinque, 1990)

Een tweede argument is gebaseerd op Engelse voorbeelden van raisingwerkwoorden:

- 9) a. John_i never happens [t_i to be punctual].
 b. It never happens [that John is punctual].
 c. This_i never happens t_i.

Zin (9)a bevat de standaard raisingconstructie met het werkwoord 'happen', waarbij het subject van de infinitieve CP is verplaatst naar de subjectpositie van de hoofdzin. Zin (9)b laat zien dat het werkwoord het interne argument, de CP, ook kan selecteren zonder een externe thematische rol te realiseren: de subjectpositie wordt dan gevuld met een expletief. Hetzelfde geldt voor (9)c als we aannemen dat de propositie ook als een NP in plaats van een CP gerealiseerd kan worden. Deze NP moet in tegenstelling tot de CP echter casus krijgen en verplaatst daarom naar de subjectpositie. De zin in (9)c heeft dus een typisch ergatieve structuur: het interne argument is naar de subjectpositie verplaatst. Volgens Cinque (1990) is raising zoals in (9)a dan ook slechts een speciaal geval en ergativiteit zoals in (9)c, als we de volgende structuren vergelijken:

- 10) a. NP V [t X] *raising*
 ←
 b. NP V t *ergativiteit*
 ←

(Cinque, 1990)

Naast raisingwerkwoorden zijn er ook raisingadjectieven die hetzelfde gedrag vertonen:

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

maken tussen ergatieve en onergatieve testen. Per diagnostische test geef ik ook een kritische bespreking.

3.1.1 Structurele testen

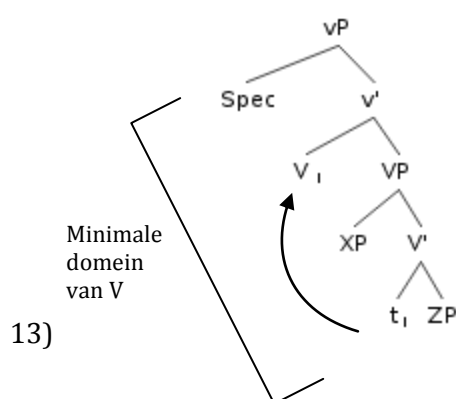
Structurele testen maken een onderscheid tussen ergatieve en onergatieve adjectieven door een bepaalde gevoeligheid voor structuur bloot te leggen. Alle diagnostische testen in feite of het subject oorspronkelijk een intern argument is. Als dit het geval is, is er sprake van ergativiteit.

3.1.1.1 Inversie van subject en indirect object⁵

In de standaard zinsvolgorde van het Nederlands volgt het (indirecte) object op het subject.

Inversie van deze argumenten komt alleen voor in zeer specifieke gevallen. Bennis (2004) heeft laten zien dat inversie van het subject met het indirect object alleen is toegestaan bij ergatieve en passieve constructies met een indirect object.

Bij ergatieve en passieve constructies is het subject onderliggend direct object. Het directe en indirecte object bevinden zich in de dieptestructuur daardoor in hetzelfde minimale domein van het hoofd V. Zoals te zien is in (13) loopt het minimale domein van V van de grote VP, de positie waar V gegeneerd is, tot aan de kleine vP, de positie bevat waar V geland is.

Twee elementen in hetzelfde minimale domein bevinden zich op gelijke afstand van een element daarbuiten. In dit geval bevinden het directe en indirecte object zich op gelijke afstand van de

⁵ Het is eigenlijk beter om te spreken over inversie van een nominatief en een datief argument, aangezien de noties subject en object eigenlijk verwijzen naar posities.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

subjectspositie. Het is echter het directe object dat naar de subjectspositie verplaatst om nominatieve casus te krijgen; het indirecte object krijgt al datieve casus in situ. Dit levert bij ergatieve en passieve constructies, die alleen een direct en indirect object hebben in de diepste structuur, de standaard zinsvolgorde SU-IO of nominatief-datief op, zoals in de eerste voorbeelden in (14)a-b:

- 14) a. dat het cadeau_{SU} hem_{IO} / hem_{IO} het cadeau_{SU} gegeven werd. *passief*
 b. dat die cd_{SU} haar_{IO} / haar_{IO} die cd_{SU} beviel. *ergatief*
 c. dat Johan_{SU} haar_{IO} / *haar_{IO} Johan_{SU} een compliment gaf. *ditransitief*

De alternatieve volgorde IO-SU, of datief-nominatief, ontstaat wanneer het directe object na nominatieve casus te hebben gekregen in de subjectspositie en/of voldaan te hebben aan de EPP⁶ weer terug verplaatst naar zijn oorspronkelijke positie in de VP. Dit is te zien in de tweede voorbeelden van (14)a-b. Deze volgorde is echter niet mogelijk bij werkwoorden waarvan het subject een extern argument is, zoals ditransitieve werkwoorden: in dat geval kan het subject niet terug verplaatsen naar het minimale domein van V, omdat het daar niet gegeneerd is. Dit is te zien in (14)c.

Bij adjectieven met een indirect object kan een vergelijkbaar onderscheid gevonden worden:

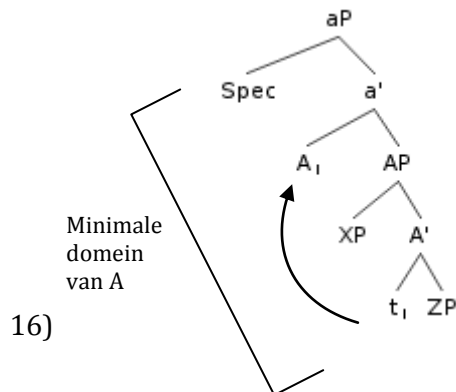
- 15) a. dat de uitleg_{SU} hem_{IO} / hem_{IO} de uitleg_{SU} duidelijk is. *ergatief*
 b. dat hij_{SU} zijn vrouw_{IO} / *zijn vrouw_{IO} hij_{SU} trouw is. *onergatief*

Er zijn adjectieven die alleen de nominatief-datief volgorde toestaan, maar er zijn ook adjectieven die twee volgordes toe staan: nominatief-datief en datief-nominatief. Volgens Bennis (2004) is inversie in dit laatste geval toegestaan omdat het ergatieve adjectieven betreft die net als ergatieve werkwoorden en passieve constructies een subject hebben dat onderliggend object is.

⁶ Het Extended Projection Principle stelt dat alle zinnen een subject moeten hebben. (Chomsky, 1981)

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Ook hier bevinden het directe object en het indirecte object zich in de dieptestructuur in hetzelfde minimale domein, in dit geval van A. Het minimale domein van A loopt van de grote AP, waar A gegenereerd is, tot aan de kleine aP, waarbinnen A geland is. Dit is te zien in onderstaande structuur:

Ook hier bevinden beide objecten zich op gelijke afstand van de subjectpositie. Net als bij werkwoorden is het echter het directe object dat naar de subjectpositie moet verplaatsen om nominatieve casus te krijgen en/of aan de EPP te voldoen; dit levert de nominatief-datief volgorde op zoals in het eerste voorbeeld in (15)a. Als het directe object terug verplaatst naar zijn oorspronkelijke objectpositie nadat het nominatieve casus heeft gekregen in de subjectpositie, ontstaat ook hier echter de volgorde datief-nominatief, zoals te zien in het tweede voorbeeld in (15)a.⁷

Onergatieve adjectieven staan alleen de volgorde nominatief-datief toe, zoals te zien in (15)b, aangezien het subject van onergatieve adjectieven niet in het minimale domein van V gegenereerd is en daar dus ook niet heen kan verplaatsen. Op deze manier kan deze constructie

⁷ Het feit dat het koppelwerkwoord van het ergatieve adjectief in beide volgordes congrueert met het preverbale of postverbale subject geeft aan dat ook in de datief-nominatief volgorde het directe object wel degelijk eerst in de subjectpositie is geweest voordat het weer terug verplaatst is naar de objectpositie. Het laat bovendien zien dat IO niet in de subjectpositie kan staan aangezien het werkwoord dan met het IO zou congrueren:

- 18)
- a. dat hem_{IO} de problemen_{SU} duidelijk zijn/*is.
 - b. dat de mensen_{IO} het probleem_{SU} duidelijk is/*zijn.
 - c. dat de problemen_{SU} hem_{IO} duidelijk zijn/*is.
 - d. dat het probleem_{SU} de mensen_{IO} duidelijk is/*zijn.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

fungeren als diagnostisch middel: adjectieven die SU-IO of nominatief-datief inversie toestaan zijn ergatief, adjectieven die slechts één volgorde toestaan zijn onergatief. Een beperking van deze test is wel dat er maar weinig adjectieven zijn met een indirect object.

Een test voor ergativiteit bij werkwoorden die sterk verwant is aan SU-IO of nominatief-datief inversie bij Nederlandse adjectieven is locative inversion. Locative inversion is een verschijnsel in het Engels waarbij de zinsvolgorde PP V SU verschijnt in plaats van de standaard volgorde SU V PP (Levin & Rappaport, 1995). Een voorbeeld hiervan is gegeven in (17):

17) [Out of the hole]_{PP} came [a big fox]_{SU}.

Locative inversion wordt vaak gebruikt als diagnostisch middel voor ergativiteit omdat alleen ergatieve werkwoorden lijken te zijn toegestaan in deze constructie, in tegenstelling tot onergatieve en transitieve werkwoorden:

- 19) a. *From this trench recovered archeologists sacrificial burials. *transitief*
 b. *In the cafés of Paris talk many artists. *onergatief*

(Levin & Rappaport, 1995)

Net als bij SU-IO inversie in het Nederlands wordt aangenomen dat het oorspronkelijk subject in deze constructie is terugverplaatst naar zijn oorspronkelijke positie in de VP. Omdat bij onergatieve werkwoorden het subject extern is en dus niet kan terug verplaatsen naar de objectpositie, is deze constructie niet beschikbaar voor onergatieve werkwoorden.

In tegenstelling tot wat het geval is bij de Nederlandse SU-IO inversie, zou de PP bij locative inversion verplaatst zijn naar de subjectpositie. Dit zou blijken uit het feit de PP, en niet het postverbale subject, naar de subjectpositie van de hoofdzin verplaatst bij subject-raising:

20) [In this spot]_{PP} appeared to be enacted [a battle between kings]_{SU}.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Dit is nog een reden dat deze constructie niet beschikbaar zou zijn voor onergatieve werkwoorden: deze hebben een thetagemarkeerde subjectpositie waardoor de PP hier niet heen kan verplaatsen. (Levin & Rappaport, 1995)

Tot op heden is het echter nog niet gelukt om overtuigend aan te tonen dat de postverbale NP van een ergatief werkwoord ook daadwerkelijk in de objectpositie staat en niet in een andere positie rechts van het werkwoord. Onder andere hierom en omdat later werd ontdekt dat ook enkele ergatieve en transitieve werkwoorden in deze constructie kunnen verschijnen, wordt inmiddels vaak beargumenteerd dat locative inversion niet een ergatieve constructie is, maar geassocieerd moet worden met een bepaalde discourse functie. (Levin & Rappaport, 1995).

Ook in het Nederlands kan een PP van plaats verwisselen met het subject:

- 21) a. dat [de uitleg voor hem / voor hem de uitleg] duidelijk is. *ergatief*
 b. dat [de hond aan zijn baasje / aan zijn baasje de hond] trouw is. *onergatief*

Toch is er wat mij betreft ook een duidelijk verschil tussen locative inversion en de gevonden inversie in (21): bij locative inversion gaat het duidelijk om een PP die een adjunct is; dat deze verplaatst kan worden is niet verrassend aangezien van adjuncten wordt aangenomen dat ze zich wellicht in een ander structureel domein bevinden. Het probleem is echter dat de PP's zoals die in (21) benefactives zijn. Deze thematische rol lijkt van een soort hybride categorie te zijn: ze hebben zowel kenmerken van argumenten als adjuncten. Deze thematische rol wordt nog niet goed begrepen (zie Marelj, 2005 voor discussie en literatuur) en het is daarom lastig om te doorgronden wat er precies gebeurt wanneer deze hybride PP's in het Nederlands voor de nominatief verschijnen.

Deze observatie is een valkuil voor de SU-IO inversie test als indicator voor ergativiteit. Wanneer niet duidelijk vast staat of het adjectief dat getest wordt daadwerkelijk een indirect object als argument heeft, kan de test een vertekend beeld geven aangezien in het Nederlands alle PP's inversie met het subject kunnen vertonen. Het is dus alleen veelzeggend wanneer een adjectief

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

met een echt indirect object, dat dus ook kan verschijnen als DP in plaats van een PP, inversie toestaat; alleen dan is deze test een indicator voor ergativiteit. De SU-IO inversie test moet dus met enige voorzichtigheid gebruikt worden.

3.1.1.2 Zoals-bijzinnen

Cinque (1990) heeft voor het Italiaans laten zien dat ‘come’ (‘zoals’) alleen CP-gaps kan binden die zich in de structurele objectpositie bevinden:

- 22) a. Come [speravamo *e*], Mario si è sistemato.
Zoals.C hoop.PST.1PL Mario.M zich.RECP.3SG is.COP.PRS.3SG vestigen.PFV.PTCP
Zoals we hoopten, heeft Mario zich gevestigd.
- b. *Come *e* ha [fatto scalpore] *e*, Mario
Zoals.C hebben.PRS.3SG maken.PFV.PTCP krantenkoppen Mario.M
 si è sposato.
zich.RECP.3SG is.COP.PRS.3SG trouw.PFV.PTCP
Zoals veel ophef veroorzaakte, is Mario getrouwd⁸.

Zoals-bijzinnen zijn ook in het Nederlands alleen toegestaan wanneer de CP-gap correspondeert met de structurele objectpositie (Bennis, 2004). Dat betekent dat een CP-gap kan corresponderen met het directe object van een transitief werkwoord of met het subject van een ergatief werkwoord of passieve constructie, aangezien deze subjecten in de dieptestructuur in de objectpositie staan:

- 23) a. Zoals we hoopten *e*, heeft ons team gewonnen. *transitief*
 b. *Zoals *e* ons vertelt, heeft ons team gewonnen. *transitief*
 c. Zoals *e* verteld wordt, heeft ons team gewonnen. *passief*
 d. Zoals *e* eerder gebeurd is, heeft ons team gewonnen. *ergatief*

⁸ Glossen zijn later toegevoegd door mijzelf en zijn niet van Cinque (1990).

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Hetzelfde onderscheid wordt gevonden bij adjectieven: sommige adjectieven verschijnen wel in zoals-bijzinnen, anderen niet, hoewel in beide gevallen de CP-gap correspondeert met het subject in de oppervlaktestructuur:

- 24) a. Zoals *e* duidelijk is, heeft ons team gewonnen. *ergatief*
 b. *Zoals *e* geweldig is, heeft ons team gewonnen. *onergatief*

Het past binnen deze observaties om te concluderen dat adjectieven zoals ‘duidelijk’ ergatief zijn: het subject van zulke adjectieven is onderliggend object waardoor de CP-gap in dit geval mag corresponderen met het subject. In het geval van onergatieve adjectieven levert het een ongrammaticale zin op wanneer de CP-gap correspondeert met het subject omdat deze ook in de onderliggende structuur in de subjectpositie staat.

Aan de hand van deze test kan de onderliggende status van het subject en dus ergativiteit worden aangetoond. Bepaalde adjectieven die wel kunnen verschijnen in zoals-bijzinnen hebben in de onderliggende structuur een object dat in de oppervlaktestructuur verplaatst is naar de subjectpositie; deze adjectieven zijn dus ergatief. Adjectieven die niet in een zoals-bijzin kunnen verschijnen zijn onergatief. Wat mij betreft vormt deze test een betrouwbare indicator voor ergativiteit in vergelijking met de andere structurele testen.

3.1.1.3 Wat voor

In navolging van Bennis (1983) beschrijft Den Besten (1989) de zogenaamde ‘wat voor-split’ in het Nederlands en Duits als diagnostisch middel voor ergativiteit bij werkwoorden. Bennis (1983) heeft geobserveerd dat de NP ‘wat voor N’ subextractie van ‘wat’ alleen toestaat in specifieke structurele contexten. In het algemeen kan ‘wat voor’ alleen gesplitst worden wanneer het onderdeel is van het direct object, omdat de NP volgens Bennis (1983) geregeerd

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

moet worden door V⁹. In het geval van het subject of indirect object is ‘wat voor-split’ dan ook ongrammaticaal:

- 25) a. Wat voor museum heb je in Rome bezocht?
 b. Wat heb je voor museum bezocht in Rome? *object*
- 26) a. Wat voor mensen hebben het museum bezocht?
 b. *Wat hebben voor mensen het museum bezocht? *subject*
- 27) a. Wat voor mensen heb je het adres van het museum gegeven?
 b. *Wat heb je voor mensen het adres van het museum gegeven? *indirect object*

‘wat voor-split’ is wel toegestaan als onderdeel van het subject in het geval van een ergatieve, (28), of passieve constructie, (29). In dat geval blijft het subject op zijn oorspronkelijke positie binnen de VP staan waardoor het nog steeds geregeerd wordt door V en verplaatst alleen ‘wat’ naar de specifier van de CP. Als gevolg hiervan raakt de subjectpositie leeg. Deze wordt daarom opgevuld door het expletief ‘er’ om aan het Extended Projection Principle te voldoen¹⁰:

- 28) a. Wat voor museum is door de groep bezocht?
 b. Wat is er voor museum door de groep bezocht? *subject, passief*
- 29) a. Wat voor kunstwerk is omgevallen?
 b. Wat is er voor kunstwerk omgevallen? *subject, ergatief*

Deze test kan volgens mij mogelijk ook toegepast worden op adjectieven. Omdat ergatieve adjectieven een subject hebben dat onderliggend object is, voorspel ik dat bij ergatieve adjectieven het subject wel ‘wat voor-split’ kan ondergaan, maar dat dit bij onergatieve adjectieven ongrammaticaal is:

⁹ Gebaseerd op de Empty Category Principle: alfa regeert bèta dan en slechts dan als alfa bèta c-commandeert en er geen barrière is voor bèta die alfa excludeert. (Lexicon of Linguistics, 2000)

¹⁰ Het Extended Projection Principle stelt dat alle zinnen een subject moeten hebben. (Chomsky, 1981)

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

- 30) a. Wat voor namen zijn er bekend voor de line-up?
 b. Wat zijn er voor namen bekend voor de line-up? *ergatief, subject*
- 31) a. Wat voor wijken zijn gevaarlijk in Rio de Janeiro?
 b. ?Wat zijn er voor wijken gevaarlijk in Rio de Janeiro? *onergatief, subject*

Deze voorspelling lijkt uit te komen, hoewel 'wat voor-split' bij het subject van een onergatief adjectief, (31)b, minder ongrammaticaal lijkt dan bij het subject van een onergatief werkwoord, (26)b. Waarschijnlijk is het de analogie met onderstaande grammaticale werkwoordsconstructies die maakt dat (31)b niet even ongrammaticaal aanvoelt als (26)b:

- 32) a. Wat zijn dat voor groenten?
 b. Wat is die hond voor ras?
 c. Wat zijn zij voor hoogwaardigheidsbekleders?

Deze constructie zou dus eventueel gebruikt kunnen worden als diagnostisch middel: adjectieven die wel 'wat voor-split' toestaan zouden dan ergatief zijn, in tegenstelling tot onergatieve adjectieven die geen 'wat voor-split' toestaan. Maar omdat de intuïties over de (on)grammaticaliteit van 'wat voor-split' bij adjectieven niet erg sterk zijn, is deze test wat mij betreft niet een uiterst betrouwbaar diagnostisch middel om ergativiteit te detecteren bij adjectieven.

De drie besproken structurele testen berusten allemaal op het structurele verschil tussen ergatieve en onergatieve adjectieven: omdat het subject van een ergatief adjectief eigenlijk een verplaatst intern argument is, gedraagt deze zich anders in bepaalde constructies dan een onergatieve adjectief. De diagnostische test die wat mij betreft het meest betrouwbaar is, is de zoals-bijzin test. Over inversie van het subject en het indirect object is nog te veel onduidelijk en bovendien is het empirisch domein van deze test zeer beperkt. Over 'wat voor'-split zijn de grammaticaliteitsoordelen niet scherp genoeg om deze constructie als diagnostisch middel in te zetten.

3.1.2 Niet-structurele testen

De volgende testen voor ergativiteit berusten niet op het verschil in structuur tussen ergatieve en onergatieve adjectieven maar op bepaalde semantische verschijnselen zoals de keuze van complementizers en controle van PRO.

3.1.2.1 Keuze van complementizer

De laatste diagnostische test uit Bennis (2004) is interessant. Het lijkt erop dat ergatieve adjectieven met een CP de mogelijkheid hebben om ofwel 'of' ofwel 'dat' als complementizer te selecteren, terwijl onergatieve adjectieven alleen 'dat' kunnen selecteren:

- 33) a. Het is onbekend dat/of Elly haar scriptie al heeft ingeleverd. *ergatief*
 b. Het is niet leuk dat/*of Elly haar scriptie nog niet heeft ingeleverd. *Onergatief*

Dit gegeven zou gebruikt kunnen worden als indicator voor ergativiteit: adjectieven die beide complementizers kunnen selecteren zouden dan ergatief zijn, terwijl adjectieven die alleen 'dat' kunnen selecteren onergatief zouden zijn.

Een grote uitdaging voor deze diagnostische test is echter het vinden van een theoretische grond voor de observaties. Het is onduidelijk waarom het voor de keuze van de complementizer uitmaakt of het adjectief ergatief of onergatief is. Bennis (2004) zegt zelf dat de keuzemogelijkheid alleen optreedt wanneer de CP (onderliggend) object is van het werkwoord of het adjectief, zoals bij ergatieve adjectieven. Dit lijkt mij echter een verdere observatie en nog geen werkelijke verklaring.

Het is aannemelijker dat de verschillen tussen ergatieve en onergatieve adjectieven in de complementizers die zij selecteren te verklaren is aan de hand van hun semantiek dan aan de hand van de onderliggende structuur. Omdat de selectie van complementizers een vrij complex gebied is, geef ik hier verder slechts enkele handvatten voor toekomstig onderzoek.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Het lijkt er op dat ergatieve adjectieven [$\pm Q$] zijn en dus kunnen selecteren voor een complementizer die [+wh] is, namelijk 'of', en een complementizer die [-wh] is, namelijk 'dat'. Onergatieve adjectieven zijn kennelijk altijd [-Q] en kunnen dus alleen selecteren voor de complementizer 'dat'.

Een mogelijke, verklarende factor hiervoor kan zijn dat ergatieve adjectieven vrijwel allemaal een sterk epistemisch modaal karakter hebben (zie ook 2.1.1.2). Wellicht dat dit semantische aspect zorgt voor de feature [$\pm Q$]. Toch zijn er ook epistemisch modale adjectieven die niet de complementizer 'of' kunnen selecteren:

34) Het is niet waarschijnlijk [dat/*of die winkel op zondag open is].

Verder observeer ik dat de interpretatie van 'dat' en 'of' verschillend is. De interpretatie van de CP in zin (35)a is een propositie met een waarheidswaarde, de interpretatie van de CP in zin (35)b is een disjunctie van de mogelijke antwoorden op de indirecte vraag:

35) a. Het is niet duidelijk [$_{\alpha}$ dat die politicus corrupt is].

a'. [[α]] = p, waarbij p = de politicus is corrupt.

b. Het is niet duidelijk [$_{\beta}$ of die politicus corrupt is].

b'. [[β]] = {p, $\neg p$ }, waarbij p = de politicus is corrupt.

(Hamblin, 1973, Karttunen, 1977, Roussou, 2010)

Deze semantische verschillen tussen de complementizers zouden een mogelijke verklaring kunnen bieden voor het gevonden verschil tussen ergatieve en onergatieve adjectieven.

Opvallend is verder dat ergativiteit ook in het Italiaans ook uitmaakt voor de keuze van de complementizer. In het Italiaans kan een infinitieve bijzin ingeleid worden door de complementizers 'di' of 'a', afhankelijk van het lexicale hoofd waardoor de bijzin geregeerd wordt. Alleen infinitieve subjectsbijzinnen die in de dieptestructuur gerealiseerd worden als direct object van het werkwoord of adjectief in de hoofdzin kunnen ingeleid worden door 'di':

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

- 36) a. Non gli era noto *(di) esser cosí famoso.
Niet.NEG hij.DAT.M is.COP.PST.3SG bekend te.C is.COP.INF zo.ADV beroemd.
Het was hem niet bekend dat hij zo beroemd was.
- b. *Mi è impossible (*di) aiutar-ti.
ik.DAT is.COP.PRS.3SG onmogelijk te.C help.INF-jij.ACC
Het is onmogelijk voor me om je te helpen.¹¹

Hierbij valt wel op dat het in het Italiaans kennelijk mogelijk is voor ergatieve adjectieven om met een infinitieve bijzin te verschijnen, hetgeen bij Nederlandse ergatieve adjectieven juist nooit mogelijk is (zie 3.1.2.2). Toch blijft de observatie staan dat in beide talen de ergatieve status van het adjectief invloed heeft op de keuze van de complementizer.

Tot slot kan het Nederlands belangrijke aanwijzingen leveren over 'dat' en 'of'. Uit bepaalde dialecten blijkt namelijk dat deze twee complementizers niet dezelfde status of positie hebben aangezien een combinatie van 'of' en 'dat' mogelijk is:

- 37) Weet jij of dat je hier ook ergens lekker kan eten?

Het is belangrijk om te realiseren dat 'of' en 'dat' dus niet geheel in complementaire distributie staan en dat structuur mogelijk toch een rol speelt.

Een toekomstige verklaring voor het gevonden verschil tussen ergatieve en onergatieve adjectieven en de complementizers die zij selecteren moet zich dus richten op de vraag waarom ergatieve adjectieven een feature [\pm Q] hebben terwijl onergatieve adjectieven alleen een feature [-Q] hebben. Hoewel dit voor het grootste deel een semantisch vraagstuk betreft, kunnen de status en positie van 'dat' en 'of' in Nederlandse dialecten ook structurele aanwijzingen leveren.

Ondanks de nog niet duidelijke status van deze diagnostische test concludeer ik toch dat deze test na de zoals-bijzin test wel de meest betrouwbare resultaten geeft bij het indelen van

¹¹ Glossen zijn later toegevoegd door mijzelf en zijn niet van Cinque (1990).

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

ergatieve en onergatieve adjectieven. Hoewel de test dus gebaat is bij enige voorzichtigheid, is hij wel degelijk bruikbaar.

3.1.2.2 *Infiniteve bijzin*

Grewendorf (1989) haalt bij de bespreking van diagnostische middelen voor ergatieve en onergatieve werkwoorden Sternefeld (1985) aan. Deze formuleerde de generalisatie dat PRO alleen vrij kan refereren in infiniteve subjectsbizzinnen. In infiniteve objectsbizzinnen co-refereert PRO altijd met een expliciet of impliciet argument uit de hoofdzin en kan PRO geen arbitraire interpretatie krijgen. Voorbeelden hiervan zijn te zien in (38):

- 38) a. [PRO_i te stoppen met roken] is een goed plan. *subjectsbizzin*
 b. Jan_i beloofde [PRO_{i/*j} te stoppen met roken]. *objectsbizzin*

PRO gedraagt zich echter anders in infiniteve subjectsbizzinnen waarvan de hoofdzin een ergatief of een passief werkwoord bevat. In dat geval kan PRO geen arbitraire interpretatie meer krijgen en co-refereert PRO met een argument uit de hoofdzin, net als in een infiniteve objectsbizzin:

- 39) a. [PRO_{i/*j} te stoppen met roken] is Jan_i goed bevallen. *subjectsbizzin, ergatief*
 b. [PRO_{i/*j} te stoppen met roken] werd Jan_i opgedragen. *subjectsbizzin, pass.*

Grewendorf (1989) gebruikt deze observaties als een diagnostische test voor ergativiteit bij werkwoorden. Dat infiniteve subjectsbizzinnen zich in sommige gevallen gedragen als infiniteve objectsbizzinnen laat volgens hem zien dat deze subjecten eigenlijk onderliggend object zijn, en dat het werkwoord dus ergatief is.

Bennis (2000) beschrijft iets vergelijkbaars voor adjectieven: alleen onergatieve adjectieven kunnen een infiniteve bijzin krijgen, terwijl dit bij ergatieve adjectieven in het algemeen nooit mogelijk is:

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

- 40) a. *Het is bekend [om PRO_i dat te zeggen]. *ergatief*
 b. Het is prima [om PRO_i dat te zeggen]. *onergatief*

In beide gevallen gaat het eigenlijk om de vraag wanneer PRO een arbitraire interpretatie kan krijgen. In (38)a kan PRO een arbitraire interpretatie krijgen, terwijl dit in (38)b niet mogelijk is. Op een vergelijkbare manier kan PRO in (40)a geen arbitraire interpretatie krijgen, terwijl dat in (40)b wel kan¹².

Er is veel discussie rondom arbitraire PRO (Costantini&Laskova, 2006). Het is niet duidelijk of arbitraire PRO werkelijk vrij is (Williams, 1980 & Chomsky, 1981) of wellicht gecontroleerd wordt door een impliciet element. Er zijn zelfs taalkundigen die het bestaan van arbitraire PRO ontkennen (Chierchia, 1988 & Hornstein, 1999).¹³

Epstein (1985) en Bhatt en Izvorski (1998) beargumenteren dat arbitraire PRO wel degelijk wordt gecontroleerd door een impliciet argument dat een experiencer (41)a, benefactive (41)b of agent (41)c is, zoals in de volgende voorbeelden:

- 41) a. Het is leuk (*voor Jaap_i*) [om PRO_i buiten te spelen].
 b. Het is gevaarlijk (*voor kinderen_i*) [om PRO_i met lucifers te spelen].
 c. De dans werd uitgevoerd (*door de dansers_i*) [PRO_i zonder de armen te bewegen].

Het gevolg van deze theorie is dat eenplaatsige predicaten geen arbitraire PRO zouden kunnen krijgen. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor het gevonden verschil in (40). Ergatieve adjectieven lijken alleen theme te hebben en hebben dus geen andere thematische rol die PRO zou kunnen controleren. Onergatieve adjectieven daarentegen lijken wel een extra argument te

¹² Zowel voor (38)a als (40)b geldt overigens dat de arbitraire interpretatie ook kan verdwijnen door het toevoegen van een *van*-PP:

- 42) a. [PRO_{i/*j} te stoppen met roken] is een goed plan van Jan_i.
 b. Het is prima van Jan_i [om PRO_{i/*j} dat te zeggen].

¹³ Ook over de betekenis van arbitraire PRO is nog geen consensus. Zie o.a. Costantini en Laskova (2006).

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

hebben waardoor in (40)b PRO bijvoorbeeld gecontroleerd zou worden door de impliciete experiencer van 'prima'.¹⁴

Deze verklaring sluit aan bij Bennis' (2000) eigen verklaring voor het gevonden verschil tussen onergatieve en ergatieve adjectieven. Ook volgens hem moet PRO in de bijzin van een hoofdzin met een adjectief altijd gecontroleerd worden door een expliciet of impliciet argument (Bennis & Hoekstra, 1989). Ergatieve adjectieven zouden geen impliciet argument hebben, terwijl onergatieve adjectieven dit wel hebben: hierdoor zouden ergatieve adjectieven niet met een infinitieve bijzin kunnen verschijnen.

Het lijkt er dus op dat er een verschil is in de argumentstructuur van ergatieve en onergatieve adjectieven een effect heeft op PRO. Ergatieve adjectieven missen volgens de theorieën van Epstein (1985), Bhatt en Izvorski (1998), Bennis (2000) en Bennis en Hoekstra (1989) een argument in de hoofdzin dat PRO in de bijzin kan controleren. Deze verklaring voorspelt dus ook dat het toevoegen van een PP aan de zinnen met ergatieve adjectieven niets zou uitmaken voor de grammaticaliteit omdat PRO gecontroleerd moet worden door een argument en niet door een adjunct. Onergatieve adjectieven daarentegen kunnen hun tweede argument expliciet realiseren in een PP die PRO wel kan controleren. Deze voorspelling lijkt te kloppen:

- 43) a. *Het is bekend van Jan_i [om PRO_i dat te zeggen].
 b. Het is aardig van Jan_i [om PRO_i dat te zeggen].

Bennis (2000) komt dus tot de conclusie dat de eenplaatsigheid van ergatieve adjectieven en de tweepplaatsigheid van onergatieve adjectieven leidt tot het geobserveerde verschil in de mogelijkheid om met een infinitieve bijzin te verschijnen.

¹⁴ Er is echter ook een kanttekening te plaatsen bij deze theorie. De status van de elementen die in (41) PRO controleren is nog niet duidelijk. Het is de vraag of het hier wel echt gaat om argumenten of dat het hier een soort hybride categorie betreft tussen adjuncten en argumenten (o.a. Marelj, 2005 en 2013).

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Toch zijn er enkele conceptuele en empirische punten aan te merken op deze verklaring. Vanuit een thematisch perspectief op ergativiteit bij werkwoorden valt op te merken dat een werkwoord met als één argument, een theme, niet per definitie ergatief is, hoewel werkwoorden met alleen een agent wel altijd onergatief zijn (Jackendoff, 1972). Er bestaat immers een klasse van werkwoorden die zich gedragen als onergatieve werkwoorden maar waarvan het enige argument een theme is. Dit zijn de zogenaamde theme onergatieven of ‘verbs of emission’ (o.a. Marelj, 2004):

- 44) a. De bel_{THEME} rinkelde.
 b. De bel_{THEME} heeft/*is gerinkeld.

Als de argumentstructuur van adjectieven parallel is aan die van werkwoorden dan mogen we aannemen dat er ook onergatieve adjectieven bestaan die slechts een theme als argument hebben. In dat geval klopt Bennis’ (2000) generalisatie dat onergatieve adjectieven altijd een extra argument hebben naast een theme en daardoor altijd PRO in de infinitieve bijzin impliciet kunnen controleren niet langer. Volgens de redenering van Bennis (2000) zou dit zelfs moeten betekenen dat dergelijke theme onergatieve adjectieven geen infinitieve bijzin zouden kunnen krijgen omdat deze slechts één argument hebben. Hierdoor heeft Bennis (2000) met zijn verklaring in feite zijn eigen diagnostiek ontkracht, aangezien het uitgangspunt van de diagnostiek was dat onergatieve adjectieven juist altijd een infinitieve bijzin kunnen krijgen.

Op basis van dezelfde gedachtengang kan een tweede punt tegen Bennis’ (2000) verklaring ingebracht worden. Als we wederom aannemen dat werkwoorden en adjectieven dezelfde argumentstructuur hebben dan verwachten we dat er ook ergatieve adjectieven zijn die tweeplaatsig zijn, net zoals er tweeplaatsige, ergatieve werkwoorden zijn (o.a. Marelj, 2013):

- 45) a. Het boek bevalt mij.
 b. Het boek is/*heeft mij bevallen.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Als er tweeplaatsige, ergatieve adjectieven zouden zijn dan zouden deze volgens Bennis' (2000) verklaring een infinitieve bijzin moeten kunnen krijgen aangezien er in dit geval een extra argument is dat PRO zou kunnen controleren. Hiermee haalt Bennis (2000) met zijn verklaring opnieuw zijn eigen diagnostiek onderuit aangezien het uitgangspunt was dat ergatieve adjectieven nooit infinitieve bijzinnen zouden kunnen krijgen.

De implicaties van Bennis' (2000) verklaring voor het gevonden verschil tussen ergatieve en onergatieve adjectieven en de mogelijkheid om met een infinitieve bijzin te verschijnen, halen uiteindelijk dus juist de grondvest onder de diagnostiek vandaan.

Arbitraire PRO blijft een controversiële notie en afhankelijk van de positie die men inneemt in het debat over PRO zouden er verschillende verklaringen gegeven kunnen worden voor het verschil tussen ergatieve en onergatieve adjectieven en PRO. Dit maakt deze diagnostische test wat mij betreft voorlopig onbetrouwbaar.

Deze theorie blijkt bovendien niet betrouwbaar te zijn omdat de data ook consistent zijn met verklaringen die geen verband tonen met ergativiteit. Ter illustratie hiervan bespreek ik de verklaring van Costantini en Laskova (2006), die laten zien dat de onmogelijkheid van ergatieve adjectieven om met een infinitieve bijzin te verschijnen ook verklaard kan worden zonder iets te zeggen over PRO.

Dat ergatieve adjectieven niet kunnen verschijnen met PRO_{arb} heeft volgens hen niets te maken met het ontbreken van een impliciet argument. Er zijn namelijk ook grammaticale voorbeelden van PRO_{arb} zonder impliciet argument:

46) Het is gevaarlijk voor baby's_i [om PRO_{*i} in hun_i omgeving te roken]. (Kawasaki, 1993)

In zin (46) kan er geen sprake zijn van een impliciet argument omdat alle thematische rollen van 'gevaarlijk' duidelijk al toebedeeld lijken te zijn.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Volgens Costantini en Laskova (2006) moet de verklaring eerder gezocht worden in de semantische aard van de ergatieve adjectieven: deze adjectieven lijken allemaal een vergelijkbare semantische kern te hebben die door Costantini en Laskova (2006) epistemisch modaal genoemd wordt (zie ook hoofdstuk 3.2). In navolging van Iatridou (1990) beargumenteren zij dat epistemisch modale adjectieven tijdsonafhankelijk zijn waardoor ze bijvoorbeeld ook niet kunnen verschijnen met de verleden tijd of de toekomstige tijd:

- 47) a. #Het was waarschijnlijk dat Wim de misdaad heeft gepleegd.
 b. #Het zal waarschijnlijk zijn dat Wim de misdaad heeft gepleegd.

Omdat infinitieve bijzinnen wel een tijdsvariabele hebben, zijn epistemisch modale adjectieven incompatibel met zulke bijzinnen:

- 48) *Het is waarschijnlijk om PRO_i naar het feest te komen morgen.

Deze verklaring biedt een nieuw interessant perspectief op wat de infinitieve bijzin test daadwerkelijk test. Zo wijzen alle testen uit dat 'waarschijnlijk' onergatief is behalve deze test: 'waarschijnlijk' kan niet verschijnen met een infinitieve bijzin in tegenstelling tot de andere onergatieve adjectieven die ik getest heb. De oplossing van Costantini en Laskova (2006) biedt een eenvoudige verklaring voor dit afwijkende resultaat: 'waarschijnlijk' is inderdaad onergatief maar kan niet met een infinitieve bijzin verschijnen vanwege de epistemisch modale aard van het adjectief.

Door de theorie van Costantini en Laskova (2006) in verband te brengen met ergatieve adjectieven en het feit dat deze niet kunnen verschijnen met een infinitieve bijzin ontstaat dus een heel ander beeld van deze diagnostische test: deze zou volgens deze theorie niet ergativiteit uitwijzen maar het epistemisch modale karakter van adjectieven.

Tot slot is er nog een observatie uit het Italiaans die deze test geheel in twijfel trekt als diagnostisch middel voor ergativiteit: in het Italiaans lijken ergatieve adjectieven juist wel met infinitieve bijzinnen te kunnen verschijnen:

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

- 49) Non gli era noto *(di) esser così famoso.
Niet.NEG hij.DAT.M is.COP.PST.3SG bekend te.C is.COP.INF zo.ADV beroemd.
Het was hem niet bekend dat hij zo beroemd was.¹⁵

Deze observaties wekken de suggestie wekt dat de kern van het probleem wellicht helemaal niet gezocht moet worden in de ergatieve aard van de adjectieven.

Al met al is de infinitieve bijzin test wat mij betreft voorlopig nog geen betrouwbare test voor ergativiteit bij adjectieven omdat er nog te veel onduidelijkheid is over PRO. Bovendien lijken de observaties van Costantini en Laskova over het epistemisch modale karakter van de ergatieve adjectieven en de Italiaanse data te suggereren dat deze test iets heel anders test dan ergativiteit.

De twee niet-structurele testen die ik besproken heb in deze sectie hebben met elkaar gemeen dat de theoretische grond waarop ze berusten nog onduidelijk is. Beide testen moeten daarom voorzichtig gebruikt worden. Voor de complementizer selection test wil ik wel opmerken dat ondanks de theoretische onduidelijkheid ervan, de test wel consistente resultaten laat zien. De infinitieve bijzin test daarentegen is niet alleen theoretisch nog niet te doorgronden, de resultaten ervan zijn vanwege de inconsistentie ook in twijfel te trekken en bovendien staat het wat mij betreft überhaupt nog niet vast wat deze test daadwerkelijk test in het licht van de theorie van Costantini en Laskova (2006) en de genoemde observaties in het Italiaans.

3.2 Toepassing van de diagnostische testen

Een volgende stap in het verkennen van ergativiteit bij Nederlandse adjectieven is het toepassen van de diagnostische testen op enkele adjectieven. In de appendix is een lijst opgenomen met alle geteste adjectieven en hun uitslag per test. Voor de volledigheid heb ik alle diagnostische middelen gebruikt om de adjectieven te testen. De resultaten van sommige testen moeten echter

¹⁵ Glossen zijn later toegevoegd door mijzelf en zijn niet van Cinque (1990).

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

in het licht gezien worden van mijn eerdere discussies in dit hoofdstuk over de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van de diagnostische middelen. In dit hoofdstuk zal ik een voorbeeld geven van het toepassen van de diagnostiek op het adjectief 'duidelijk' en vervolgens alleen de opvallendste resultaten bespreken.

De eerste test betreft de 'wat voor-split'. Als 'wat voor-split' toegestaan is bij het subject van het adjectief dan is dat een indicator voor ergativiteit:

50) Wat zijn er tot op heden voor problemen duidelijk in dit gezin?

De zin lijkt acceptabel, hetgeen zou wijzen op ergativiteit. Echter, in het voorgaande hoofdstuk heb ik deze test beoordeeld als weinig betrouwbaar aangezien vooral de ongrammaticaliteitsoordelen over 'wat voor' constructies bij onergatieve adjectieven niet duidelijk zijn. Het resultaat van deze eerste test kan dus nog niet direct tot de conclusie leiden dat 'duidelijk' ergatief is.

Omdat 'duidelijk' kan verschijnen met een indirect object, kan ook getest worden of het adjectief SU-IO inversie toestaat. Als dit mogelijk is, zou dit wederom op ergativiteit wijzen.

51) Erik verliet het college [omdat de stof hem al lang/hem de stof al lang duidelijk was].

'Duidelijk' staat zowel de volgorde SU-IO als IO-SU toe en lijkt op basis van deze test dus opnieuw ergatief. Hoewel ik ook deze test eerder beoordeelde als niet erg betrouwbaar, maakt het feit dat beide testen suggereren dat 'duidelijk' ergatief is, het aannemelijk dat dit klopt.

De laatste structurele test bepaalt ergativiteit aan de hand van de mogelijkheid om te verschijnen in een zoals-bijzin:

52) Zoals duidelijk is, spelen er meerdere problemen in dit gezin.

Opnieuw wijst de test uit dat 'duidelijk' ergatief is. Aangezien deze diagnostische test het meest betrouwbaar is, geeft dit de doorslag dat op basis van de structurele testen 'duidelijk' ergatief lijkt te zijn.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Ook de niet-structurele testen suggereren dat ‘duidelijk’ ergatief is: beide complementizers zijn beschikbaar, (53), en ‘duidelijk’ kan niet verschijnen met een infinitieve bijzin, (54):

53) Het was gisteren niet duidelijk [of/dat de brief al was aangekomen].

54) *Het is duidelijk om zo te spreken voor een groot publiek.

Hoewel niet alle diagnostische middelen even betrouwbaar te zijn, wijzen ze in dit geval unaniem uit dat ‘duidelijk’ ergatief is.

Op eenzelfde manier zijn alle adjectieven uit de appendix getest voor ergativiteit met verschillende zinnen waarin elk adjectief in een zo natuurlijk mogelijke omgeving werd getest. Hieronder bespreek ik alleen de opvallende zaken die aan het licht kwamen bij het diagnosticeren van de adjectieven.

Een eerste opvallend gegeven is dat er meer onergatieve adjectieven dan ergatieve adjectieven lijken te zijn. Cinque (1990) en Bennis (2000 en 2004) halen in feite dezelfde ergatieve adjectieven aan als voorbeelden: ‘duidelijk’, ‘bekend’ en ‘zeker’. Het vinden van aanvullingen hierop was aanzienlijk moeilijker dan het vinden van adjectieven uit de klasse van onergatieve adjectieven.

Binnen de klasse van ergatieve adjectieven viel nog iets op: de meeste adjectieven die slagen voor de ergativiteitstesten eindigen op ‘-baar’. Deze observatie leidde tot de vraag of er een relatie is tussen ergativiteit en het suffix ‘-baar’. In hoofdstuk 4 bespreek ik deze vraag uitgebreid aan de hand van de hypothesen die er nu zijn over ‘-baar’ en het soort werkwoorden dat ermee gesuffigeerd kan worden.

Als we de adjectieven op ‘-baar’ buiten ogenschouw laten, blijven er naast ‘duidelijk’, ‘bekend’ en ‘zeker’ slechts enkele adjectieven over, waarvan het niet duidelijk is of ze ergatief of onergatief zijn. Dit zijn ‘gebruikelijk’, ‘waarschijnlijk’, ‘belangrijk’ en ‘mogelijk’.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Aan deze twijfelgevallen valt ten eerste op dat de structurele testen een consequenter beeld geven dan de niet-structurele testen. Het opvallendste voorbeeld hiervan is ‘gebruikelijk’, dat op basis van de structurele testen in (55)a-b ergatief lijkt, maar op basis van de niet-structurele testen in (55)c-d juist onergatief:

- 55) a. Wat zijn er voor rituelen gebruikelijk bij deze stam?
 b. Zoals gebruikelijk is, wordt de ceremonie geopend met een traditionele dans.
 c. Het is niet gebruikelijk [dat/*of] de winkels open zijn op zondag.
 d. Het is gebruikelijk om een cadeau mee te nemen voor de jarige.

Dit laat zien dat een onderscheid tussen structurele en niet-structurele testen kennelijk gerechtvaardigd is. Waarom dit verschil juist naar voren komt bij het adjectief ‘gebruikelijk’ is onduidelijk.

‘Waarschijnlijk’ is onergatief op basis van alle testen behalve de infinitieve bijzin test:

- 56) a. ?Wat zijn er voor noodscenario’s waarschijnlijk gezien de huidige dreiging?
 b. *Zoals waarschijnlijk is, komt Peter weer te laat.
 c. Het is niet waarschijnlijk [dat/*of we vandaag al een reactie krijgen].
 d. *Het is waarschijnlijk om op tijd te komen.

Zoals ik eerder besprak in sectie 3.1.2.2 kan dit ook komen door de onduidelijke status van de infinitieve bijzin test. ‘Waarschijnlijk’ is een epistemisch modaal adjectief en Costantini en Laskova (2006) beargumenteren dat deze daarom geen infinitieve bijzin kan krijgen. Juist het feit dat ‘waarschijnlijk’ alleen een afwijkend resultaat geeft bij deze test, wekt de suggestie dat Costantini en Laskova (2006) gelijk zouden kunnen hebben.

‘Belangrijk’ gedraagt zich precies andersom: het kan een infinitieve bijzin krijgen en zou daarmee onergatief zijn. De andere testen wijzen echter uit dat ‘belangrijk’ ergatief is. Dit onderstreept wederom de onbetrouwbaarheid van de infinitieve bijzin test.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Het laatste twijfelgeval is 'mogelijk'. Dit adjectief lijkt beter 'wat voor-split' te kunnen ondergaan dan de andere onergatieve adjectieven, maar komt verder als onergatief uit de test:

58) Wat zijn er voor locaties mogelijk voor zo'n groot concert?

Hieruit blijkt nog eens dat de grammaticaliteitsoordelen over 'wat voor-split' niet duidelijk zijn.

Wat verder opvalt is de gemeenschappelijke semantische kern van de ergatieve klasse van adjectieven. Een opvallend voorbeeld hiervan is 'helder', dat alleen ergatief is wanneer de betekenis equivalent aan die van 'duidelijk' gebruikt wordt. In een context waarin 'helder' 'niet troebel' of 'niet bewolkt' betekent gedraagt het zich als een onergatief adjectief.

- 59) a. Het is niet helder [of/dat Yente al op de locatie is aangekomen]. *ergatief*
 b. *Wat zijn er voor vloeistoffen helder wanneer je er suiker in oplost? *onergatief*

Het lijkt er dus sterk op dat er bij ergativiteit wel degelijk ook een semantische factor een rol speelt. Zoals ik al eerder suggereerde in navolging van Costantini en Laskova (2006) zou deze kern epistemisch modaal genoemd kunnen worden: alle ergatieve adjectieven lijken een bepaalde mate van duidelijkheid, zekerheid of zeker weten uit te drukken. De onergatieve adjectieven lijken daarentegen een veel minder duidelijke gemeenschappelijk semantische kern te hebben. Wat de rol is van de semantische factor in ergativiteit is tot op heden dus nog niet duidelijk geworden, behalve dat deze niet de enige factor is (zie ook hoofdstuk 5).

Mijn belangrijkste observaties wat betreft ergativiteit bij Nederlandse adjectieven zijn dus ten eerste het verschil in grootte van de klassen van ergatieve en onergatieve adjectieven. Verder is het bij het toepassen van de testen duidelijk geworden dat sommige diagnostische middelen niet erg betrouwbaar zijn. De betrouwbare testen, dat wil zeggen de zoals-bijzin test en de complementizer selection test, laten desondanks zien dat een onderscheid op basis van ergativiteit gerechtvaardigd is voor Nederlandse adjectieven.

4. Ergativiteit en het suffix ‘-baar’

In 3.2 werd duidelijk dat de lijst van adjectieven die uit de diagnostische testen komen als ‘ergatief’ voornamelijk veel adjectieven bevat die eindigen op het suffix ‘-baar’, zoals ‘controleerbaar’, ‘bewijsbaar’ en ‘voorspelbaar’. In dit hoofdstuk ga ik in op de relatie tussen ergativiteit bij adjectieven en het suffix ‘-baar’ door eerst verschillende hypothesen te testen die elk proberen te verklaren welke werkwoorden adjectieven kunnen vormen met ‘-baar’. Daarna bespreek ik de theorie van Roeper en Van Hout (1999) die ‘-baar’ in verband hebben gebracht met passivering. Tot slot probeer ik antwoord te geven op de vraag wat de mogelijke relatie tussen ergativiteit en het suffix ‘-baar’ is.

4.1 Drie hypothesen over ‘-baar’

Het suffix ‘-baar’ hecht zich aan de stam van een werkwoord om zo een adjectief te vormen. Meestal gaat het om transitieve werkwoorden maar er zijn ook adjectieven met ‘-baar’ die gevormd worden met intransitieve, ergatieve of onergatieve werkwoorden (De Haas & Trommelen, 1993):

60)	a. Drinkbaar	<i>transitieve stam</i>
	b. Ontbrandbaar	<i>ergatieve stam</i>
	c. Leefbaar ¹⁶	<i>onergatieve stam</i>

Een adjectief gevormd met ‘-baar’ modificeert het object van dat werkwoord zoals in (62). De interpretatie is dan: ‘kunnen ge-V-d/t worden’.

¹⁶ Hoewel De Haas en Trommelen (1993) zelf met dit voorbeeld komen, is dit in mijn ogen een slecht gekozen voorbeeld. Er lijkt hier eerder sprake van een soort transitieve interpretatie van leven waardoor suffigering met ‘-baar’ mogelijk wordt. Dat blijkt onder andere wanneer het adjectief in context wordt gebruikt:

61)	a. De baby kan leven met deze kleine afwijking. *De baby is leefbaar.	<i>onergatief</i>
	b. Je kunt in deze omgeving prima leven. De omgeving is leefbaar.	<i>niet onergatief</i>

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

- 62) a. Ik drink het water.
 b. Het drinkbare water
 c. *De drinkbare ik
 d. Het water kan gedronken worden.

Aangezien bij ergatieve werkwoorden het directe object correspondeert met het subject in de oppervlaktestructuur modificeert het adjectief op '-baar' hier het subject in de oppervlaktestructuur. De interpretatie is dan: 'kunnen V-en'. (De Haas & Trommelen, 1993):

- 63) a. De vloeistof ontbrandt.
 b. De ontbrandbare vloeistof.
 c. De vloeistof kan ontbranden.

Er zijn drie hypothesen te onderscheiden die elk wat anders voorspellen wat betreft de soort werkwoorden die kunnen combineren met '-baar'¹⁷. De eerste hypothese is de argumentstructuur gedreven hypothese die slechts eist dat het werkwoord een theme argument heeft. De tweede hypothese voorspelt dat '-baar' zich alleen hecht aan werkwoorden met een direct object dat een theme is, en beroept zich dus zowel op syntaxis als argumentstructuur. De derde hypothese is de syntactische hypothese die voorspelt dat het werkwoord slechts een direct object moet hebben maar dat de thematische rol van dat object geen rol speelt.¹⁸

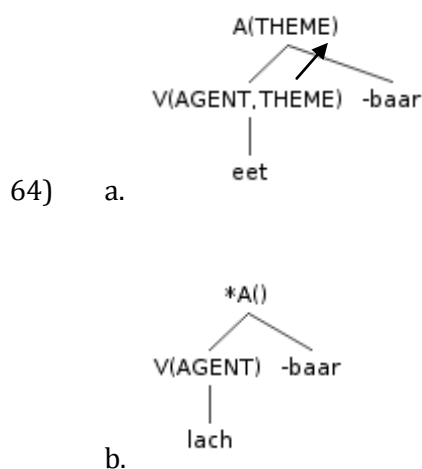
De argumentstructuur gedreven hypothese is vooral bekend door het werk van Neeleman en Schipper (1992). Volgens hen hebben adjectieven in hun argumentstructuur nooit een agent, maar altijd minstens een theme. Aangezien het suffix '-baar' zelf geen thematische rollen heeft,

¹⁷ Het is belangrijk om op te merken dat het suffix '-lijk' dezelfde betekenis heeft als '-baar'. Wanneer een combinatie van een werkwoord met '-baar' ongrammaticaal blijkt te zijn, is het mogelijk dat er blocking optreedt omdat er al een combinatie van dit werkwoord met '-lijk' bestaat. Een voorbeeld hiervan is '*sterfbaar', dat geblokt wordt door 'sterfelijk'. Ik ga hier niet verder op in maar deze observatie kan wel enkele uitzonderingen van ongrammaticale adjectieven op '-baar' relativeren.

¹⁸ In theorie is er natuurlijk nog een vierde hypothese mogelijk die stelt dat noch syntaxis noch argumentstructuur een rol speelt. Omdat er echter genoeg bewijs is dat minstens een van deze factoren een rol speelt, zal ik deze vierde hypothese niet bespreken.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

moeten de thematische rollen dus wel van het onderliggende werkwoord komen waarmee het adjectief gevormd is, zie (64)a. Omdat een adjectief altijd minstens een theme moet hebben is '-baar' alleen productief met werkwoorden die een theme hebben. Volgens Neeleman en Schipper (1992) verklaart dit waarom 'blijkbaar' van het ergatieve werkwoord 'blijken' wel grammaticaal is, maar '*lachbaar' van het onergatieve werkwoord 'lachen' niet: onergatieve werkwoorden hebben doorgaans alleen een agent waardoor de thetagrid van 'lachbaar' leeg raakt, zie (64)b.

Ik observeer echter dat de argumentstructuur gedreven hypothese ook voorspelt dat zogenaamde theme onergatieven, onergatieve werkwoorden die alleen een theme argument hebben, ook gesuffigeerd zouden kunnen worden met '-baar'. Deze hypothese specificceert immers niet in welke positie het theme argument zich moet bevinden.

- 65) a. *De diamant is glinsterbaar
De diamant kan glinsteren.
- b. *De sigaret is gloeibaar.
De sigaret kan gloeien.
- c. *Bacteriën zijn stinkbaar.
Bacteriën kunnen stinken.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Deze voorspelling lijkt echter niet te kloppen: theme onergatieven laten zien dat niet alle werkwoorden met een theme gesuffigeerd kunnen worden met ‘-baar’. De argumentstructuur gedreven hypothese kan dus niet correct zijn.

De tweede hypothese stelt dat werkwoorden die met ‘-baar’ kunnen combineren niet alleen een theme moeten hebben, maar dat het theme specifiek in de directe objectpositie moet staan zoals het geval is bij de meeste transitieve werkwoorden en ergatieve werkwoorden. Deze hypothese sluit hierdoor de klasse van de theme onergatieven uit, aangezien deze geen direct object hebben. De hypothese voorspelt echter ook dat transitieve werkwoorden met een direct object dat geen theme is, zoals object experiencer werkwoorden, eveneens niet gesuffigeerd kunnen worden met ‘-baar’ aangezien het directe object van deze werkwoorden een experiencer en niet een theme is:

66) a. Het nieuws verbaast Rob keer op keer. *Rob is verbaasbaar.

Rob kan verbaasd worden.

b. Datsoort gedrag verontrust mij snel. ?Ik ben makkelijk verontrustbaar.

Ik kan verontrust worden.

c. Muziek maken bevredigt Marian ten zeerste. Marian is bevredigbaar.

Marian kan bevredigd worden.

De voorbeelden in (66) laten echter zien dat de klasse van object experiencers geen homogeen gedrag vertoont: sommige werkwoorden leveren in combinatie met ‘-baar’ een ongrammaticaal resultaat op zoals in (66)a. Andere combinaties, zoals die in (66)b leveren een adjectief op dat enigszins vreemd en ongebruikelijk klinkt maar wellicht wel gebruikt zou kunnen worden. Het voorbeeld in (66)c is juist grammaticaal.

Subject experiencer werkwoorden daarentegen, lijken wel altijd gesuffigeerd te kunnen worden met ‘-baar’:

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

67) a. Ik bewonder deze zanger enorm. Deze zanger is bewonderbaar.

Deze zanger kan bewonderd worden.

b. Harry waardeert de moeite. De moeite is waardeerbaar.

De moeite kan gewaardeerd worden.

c. Ik bemin jou. Jij bent beminbaar.

Jij kan bemind worden.

De hypothese voorspelt dus in ieder geval correct dat subject experiencer werkwoorden wel tot '-baar' adjectieven gevormd kunnen worden aangezien subject experiencers een theme als direct object hebben. Het is de vraag wat de data van de object experiencers betekenen voor deze hypothese aangezien deze eigenlijk voorspelde dat geen enkel object experiencer werkwoord gesuffigeerd zou kunnen worden met '-baar'.

De derde hypothese (Marelj, 2009) is puur syntactisch: deze stelt dat de enige eis aan de werkwoorden die combineren met '-baar' is dat deze een direct object hebben, onafhankelijk van de thematische rol die dit direct object krijgt. Deze hypothese voorspelt in ieder geval correct de grammaticaliteit van de transitieven en subject experiencers met '-baar', en de ongrammaticaliteit van unergatives en theme unergatives met '-baar'. Deze hypothese voorspelt echter ook dat alle object experiencers gesuffigeerd kunnen worden met '-baar'.

De onduidelijkheid omtrent het gedrag van de object experiencers zorgt er echter voor dat we niet één van deze laatste twee hypothesen definitief kunnen ontkrachten ten gunste van de ander.

Daarnaast is tot slot het gedrag van ergatieve werkwoorden met '-baar' ook niet eenvoudig te duiden:

68) a. De man viel. *De man is valbaar.

De man kan vallen.

b. Het glas barst. ?Het glas is barstbaar.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Het glas kan barsten.

c. De vaas breekt. De vaas is breekbaar.

De vaas kan breken.

Net als bij de object experiencer werkwoorden zijn er ook hier duidelijke grammaticale (68)c en ongrammaticale (68)a gevallen, maar ook tussencategorieën (68)b¹⁹. Desondanks voorspellen alle hypothesen dat ergatieve werkwoorden gesuffigeerd zouden moeten kunnen worden met ‘-baar’. Voor het kiezen tussen de drie hypothesen is deze data dus niet doorslaggevend.

Hieronder is nog eens schematisch weergegeven welke soorten werkwoorden wel (gemarkeerd met ✓) of niet (gemarkeerd met *) met ‘-baar’ gesuffigeerd kunnen worden en voor welke soorten werkwoorden dat onduidelijk is (gemarkeerd met ?).

69)

Ergatieven	Onergatieven	Theme onnergatieven	Transitieven	Subject experiencers	Object experiencers
?	*	*	✓	✓	?

In onderstaande tabel in (70) is daarnaast schematisch aangegeven welke werkwoorden volgens de verschillende hypothesen wel met ‘-baar’ gesuffigeerd zouden moeten kunnen worden, en welke werkwoorden in combinatie met ‘-baar’ juist ongrammaticale combinaties oplevert.

Een onjuiste voorspelling is gemarkeerd met ✖, een juiste voorspelling met ✓.

¹⁹ ‘Blijkbaar’ wordt vaak als voorbeeld gegeven van een grammaticaal voorbeeld van een ergatief werkwoord met ‘-baar’. Echter ‘blijkbaar’ wordt meestal alleen als bijwoord gebruikt en niet als adjectief in de volgende zin: *de situatie is blijkbaar. ‘Blijkbaar’ is dus geen goed voorbeeld.

70)

Hypothese	Voorspeld grammaticaal	Voorspeld ongrammaticaal
Argument	*Theme unergatives	✓Onergatieven
structuur	?Ergatieven	?Object experiencers
gedreven	✓Transitieven	
hypothese	✓Subject experiencers	
Syntactisch-	?Ergatieven	?Object experiencers
Semantische	✓Transitieven	✓Theme unergatives
hypothese	✓Subject experiencer	✓Onergatieven
Syntactische	?Object experiencers	✓Onergatieven
hypothese	?Ergatieven	✓Theme unergatives
	✓Transitieven	
	✓Subject experiencers	

Uit deze gegevens wordt nog eens duidelijk dat de argumentstructuur gedreven hypothese van Neeleman en Schipper (1992) vanwege de onjuiste voorspelling over theme onergatieven niet kan kloppen. Tussen de syntactisch/argumentstructuur hypothese en de syntactische hypothese kan nog niet gekozen worden vanwege de dubieuze status van object experiencers met '-baar'. Hoewel ook ergatieve werkwoorden zich niet eenduidig gedragen ten opzichte van het suffix '-baar', maakt dit niet uit voor het kiezen van de beste hypothese aangezien alle drie de hypothesen hetzelfde voorspellen ten aanzien van ergatieven.

4.2 '-baar' en passivering (Roepers en Van Hout, 1999)

Roepers en Van Hout (1999) hebben het suffix '-able', de Engelse variant van '-baar', in verband gebracht met passivering en gaan er dus vanuit dat alleen werkwoorden met een agent en een theme gesuffigeerd kunnen worden met '-baar'.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Roeper en Van Hout (1999) merken ten eerste de analogie tussen ‘-baar’ en passieve constructies bij werkwoorden op:

- 71) a. De hond drinkt het water.
 b. Het water is drinkbaar.
 b'. Het water wordt gedronken.
 c. *De hond is drinkbaar
 c'. *De hond wordt gedronken
 d. Het water is drinkbaar voor de hond.²⁰
 d'. Het water wordt gedronken door de hond.

Zin (71)a is daarbij de uitgangspositie. Als we vervolgens (71)b en (71)b' vergelijken zien we dat in beide constructies het object naar de subjectpositie is verplaatst. (71)c en (71)c' laten zien dat in beide constructies de subjectpositie niet meer toegankelijk is voor het oorspronkelijke subject, de agent. (71)d en (71)d' laten tot slot zien dat de agent nog wel aan de zin kan worden toegevoegd met een PP-adjunct.

Om uit te leggen wat er gebeurt bij suffigering met ‘-baar’ gebruiken Roeper en Van Hout de Burzio generalisatie. De Burzio generalisatie (1986) beschrijft de observatie dat een werkwoord dat geen casus kan toekennen aan het object ook geen agentieve thematische rol kan toekennen aan de subjectpositie. Dit is wat er gebeurt bij passivering: het passieve morfeem absorbeert de objectscasus waardoor het object gedwongen is te verplaatsen naar de subjectpositie waar het wel casus kan krijgen. Zoals de Burzio generalisatie beschrijft kent het werkwoord nu ook geen agentieve rol meer toe aan de subjectpositie waardoor het directe object hier naartoe kan verplaatsen.

²⁰ Hoewel (71)d wel grammaticaal is in het Engels is de status van deze zin in het Nederlands dubieus. De zin wordt aanzienlijk beter door het voorzetsel ‘door’ te vervangen door ‘voor’, maar verliest hierdoor deels ook zijn analogie met zin (71)d'.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Volgens Roeper en Van Hout (1999) gebeurt hetzelfde bij suffigering met '-baar': het suffix absorbeert de structurele casus waardoor het object gedwongen is te verplaatsen naar de subjectspositie waar het kan landen omdat de subjectspositie geen agentieve positie meer is.

Ik wil verschillende punten tegen de theorie van Roeper en Van Hout (1999) inbrengen. Ten eerste is het onjuist om uit de analogie van '-baar'-adjectieven met passieve constructies af te leiden dat alleen werkwoorden met een agent en een theme gesuffigeerd kunnen worden met '-baar'. Er zijn veel talen, waaronder het Nederlands, waar passivisering ook mogelijk is bij ergatieve werkwoorden die alleen een agent hebben en geen theme. Dit zijn de zogenaamde onpersoonlijke passieven:

- 72) a. De meisjes lachten hard.
b. Er werd hard gelachen door de meisjes.

Ten tweede wordt hun hypothese ook empirisch ontkracht: we hebben hiervoor bijvoorbeeld vastgesteld dat ook subject experiencer werkwoorden kunnen verschijnen als adjectief met '-baar'. Deze werkwoorden hebben wel een theme maar geen agent. Bovendien kunnen ook enkele ergatieve en object experiencer werkwoorden gesuffigeerd worden met '-baar'. Deze werkwoorden hebben respectievelijk alleen een theme en een theme en een experiencer.

De theorie van Roeper en Van Hout (1999) biedt wel een interessant, nieuw perspectief op de vraag waarom er zoveel adjectieven met '-baar' in de lijst met ergatieve adjectieven staan. Het feit dat deze adjectieven slagen voor structurele, diagnostische testen die ergativiteit uitwijzen lijkt een teken te zijn dat deze adjectieven eenvoudigweg ergatief zijn. De theorie van Roeper en Van Hout (1999) impliceert echter dat deze adjectieven in een dergelijke constructie kunnen verschijnen omdat ze passief zijn: in beide gevallen is het subject immers onderliggend object en dat is precies wat de structurele testen uitwijzen.

Als deze adjectieven werkelijk passief zijn en niet ergatief dan verwachten we bij de adjectieven op '-baar' een impliciete agent die is ontstaan door de passivisering. Ik betwijfel het bestaan van

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

die impliciete agent echter. In hoofdstuk 3.1.2.2 werd immers geobserveerd dat ergatieve adjectieven, inclusief de adjectieven op '-baar' wellicht niet met infinitieve bijzinnen kunnen verschijnen omdat ze een impliciet argument missen dat PRO zou kunnen controleren. Als adjectieven op '-baar' inderdaad een impliciete agent hebben, zoals deze theorie van Roeper en Van Hout (1999) impliceert, dan is het moeilijk te verklaren waarom onderstaande zinnen ongrammaticaal zijn:

- 73) a. *Het is bewijsbaar [om PRO_i hier in te breken].
 a'. Het is bewijsbaar dat je hier inbreekt.
 b. *Het is zichtbaar [om PRO_i voor het raam te staan].
 b'. Het is zichtbaar dat je voor het raam staat.

De hypothese van Roeper en Van Hout (1999) lijkt dus duidelijk niet te kloppen: de stelling dat '-baar' alleen hecht aan werkwoorden met een agent een theme is niet alleen onjuist afgeleid uit de analogie tussen '-baar'-adjectieven en passieven, ook empirisch klopt het niet. Bovendien wordt er geen empirisch bewijs gevonden voor de impliciete agent die een passieve analyse van '-baar' voorspelt.

4.3 De relatie tussen '-baar' en ergativiteit

De vraag wat de relatie tussen '-baar' en ergativiteit is, is niet eenvoudig te beantwoorden. We hebben in dit hoofdstuk gezien dat er twee hypothesen overeind zijn blijven staan die een correcte voorspelling maken over de soort werkwoorden waaraan '-baar' zich hecht: de hypothese die voorspelt dat alleen werkwoorden met een theme direct object gesuffigeerd kunnen worden met '-baar', en de hypothese die voorspelt dat alle werkwoorden met een direct object, ongeacht de thematische rol van dat object, gesuffigeerd kunnen worden met '-baar'.

Of en hoe dit iets te maken heeft met de uiteindelijke ergativiteit van de adjectieven op '-baar' is nu nog niet duidelijk. Hiervoor zal ook het proces van het vormen van adjectieven op basis van

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

werkwoorden en de manier waarop dit de argumentstructuur beïnvloedt, grondig onderzocht moeten worden.

De theorie van Roeper en Van Hout (1999) biedt een interessante verklaring voor het feit dat zoveel adjectieven op ‘-baar’ slagen voor de testen voor ergativiteit. Als deze adjectieven passief zouden zijn is het immers niet meer dan logisch dat ze slagen voor de structurele testen, die de interne status van het subject uitwijzen, aangezien passieven en ergatieven een vergelijkbare structuur hebben. Echter, in sectie 4.2 is deze passieve analyse van ‘-baar’ dermate ontkracht dat het mij op dit moment niets lijkt toe te voegen om een onderscheid te maken tussen passieve en ergatieve adjectieven.

Om de vraag te beantwoorden waarom zoveel adjectieven op ‘-baar’ ergatief zijn²¹, zal dus als aanvulling op mijn eigen bevindingen meer onderzoek gedaan moeten worden naar de manier waarop adjectieven worden afgeleid van werkwoorden en hoe de argumentstructuur van zulke adjectieven tot stand komt.

5. De essentie van ergativiteit

Door de bevindingen over ergativiteit bij adjectieven naast de al bestaande bevindingen over ergatieve werkwoorden te leggen, wordt het mogelijk om de essentie van ergativiteit te bestuderen. Wat maakt een adjectief of werkwoord ergatief?

Aan de hand van een van de interessantste observaties van Cinque (1990) kunnen we in ieder geval uitsluiten dat ergativiteit een puur semantisch verschijnsel is. Het Italiaanse werkwoord ‘morire’ (‘sterven’) is ergatief, terwijl het afgeleide adjectief ‘morto’ (‘dood’) niet ergatief is. Deze

²¹ Overigens slagen niet alle adjectieven op ‘-baar’ voor de ergativiteitstesten. De vraag is echter of dit komt omdat deze adjectieven daadwerkelijk niet ergatief zijn, of dat ze vanwege hun semantiek met de huidige diagnostische middelen nog niet getest kunnen worden. Ik geef hier slechts een voorbeeld van enkele van deze adjectieven:

74) a. *Zoals eetbaar is, is die opdruk op de taart van eetpapier gemaakt.
b. *Zoals draagbaar is, is deze jurk gemaakt van wat rustigere kleuren dan het model op de catwalk.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

observatie vormt een probleem voor theorieën die ervan uitgaan dat alleen of voornamelijk semantische factoren een rol spelen bij ergativiteit.

Een andere interessante observatie is de discrepantie tussen de Italiaanse en Nederlandse adjectieven die ergatief danwel onergatief zijn. Het Italiaanse 'oscura' ('duister', in overdrachtelijke zin) is ergatief, maar in het Nederlands niet. De Italiaanse onergatieve adjectieven 'sorprendente' (verrassend) en 'possibile' (mogelijk) zijn in het Nederlands bovendien juist ergatief. Ook deze observaties laten zien dat semantiek niet de kern kan zijn van ergativiteit.

Deze observaties zijn vooral problematisch voor Sorace (2000). Zij heeft op basis van aspectuele en thematische dimensies een hiërarchie gemaakt voor de keuze van het hulpwerkwoord bij intransitieve werkwoorden. De keuze van het hulpwerkwoord is in veel talen een indicator voor ergativiteit: ergatieve werkwoorden vervoegen vaak met 'zijn', terwijl onergatieve werkwoorden vaak met 'hebben' vervoegen.

Voor intransitieve werkwoorden die states of transitions zijn geldt dat ze zich hoger in de Auxiliary Selection Hierarchy bevinden en een grotere kans hebben om het hulpwerkwoord 'zijn' te selecteren en dus waarschijnlijk ergatief zijn, des te meer ze een verandering uitdrukken en een telisch aspect hebben. Bovenaan in deze hiërarchie staan dan ook de 'change of location' werkwoorden die zowel een verandering uitdrukken als een voltooiing van die verandering, zoals de werkwoorden 'komen' en 'arriveren'. Direct daaronder bevindt zich de categorie 'change of state'. Deze werkwoorden drukken een verandering uit maar hebben een minder sterk telisch effect. Een uitzondering hierop is het werkwoord 'sterven' dat een 'change of state' is maar juist wel een sterk telisch aspect heeft. In bijna alle talen vervoegt 'sterven' dan ook met 'zijn'. (Sorace, 2000)

Echter, op basis van de observatie van Cinque (1990) dat 'morto' ('dood') geen ergatief is kunnen we concluderen dat Soraces theorie (2000) niet geheel kan kloppen. Er zijn meerdere manieren waarop Soraces theorie (2000) te kort zou kunnen schieten. Het zou kunnen dat de

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

thematische en aspectuele dimensies waarover zij spreekt alleen gelden voor werkwoorden en niet voor adjectieven, maar dit lijkt mij een onwenselijke stellingname. Een andere optie zou zijn dat haar theorie wel klopt maar niet verder reikt dan conclusies over de keuze voor het hulpwerkwoord zonder dat de keuze van het hulpwerkwoord direct ergativiteit aantoont, hoewel het er wel mee correleert. Deze verklaring hangt samen met het feit dat er tot op heden geen transparante, structurele verklaring is gevonden voor de verschillen in de keuze van het hulpwerkwoord tussen ergatieve en onergatieve werkwoorden (Grimshaw, 1987). Een derde, en meest aannemelijke optie is dat er andere factoren dan alleen semantische factoren een rol spelen bij ergativiteit.

Bevindingen over ergativiteit bij adjectieven kunnen dus een belangrijke bijdrage leveren aan het nadenken over de essentie van ergativiteit. Deze discussie laat ik voor nu verder over aan anderen.

De vraag waarom 'morto' ('dood') niet ergatief is als 'morire' ('sterven') dat wel is, krijgt wel een verklaring in het artikel van Cinque (1990). Hij stelt zelf voor dat dit komt door de manier waarop werkwoord-adjectief paren afgeleid worden. Het adjectief 'morto' wordt afgeleid van het voltooid deelwoord van het werkwoord 'morire' en wordt dus niet direct afgeleid van het werkwoord zelf, zoals te zien is in onderstaand voorbeeld:

75) [A[V_{past participle}]]

De afleiding van een adjectief van een werkwoord is dus een categorietransformerende morfologische operatie en dit zou de thetagrid van het adjectief beïnvloeden volgens Cinque (1990).

Ik nodig taalkundigen die onderzoek doen naar ergativiteit uit om in hun onderzoek ook ergativiteit bij adjectieven mee te nemen in hun overweging omdat dit vergaande gevolgen zou kunnen hebben voor onze theorieën over de essentie van ergativiteit.

6. Conclusie

In deze scriptie heb ik een bijdrage geleverd aan het onderzoek naar ergativiteit door ergativiteit te bestuderen bij Nederlandse adjectieven. Het bestaan van ergatieve werkwoorden, die in hun dieptestructuur alleen een thetagemarkeerd object hebben dat in de oppervlaktestructuur naar de subjectpositie verplaatst is, is al langere tijd bekend. Uit de Lexicalistische Hypothese van Chomsky en de X'-theorie volgt echter dat ergativiteit niet alleen toepasbaar zou moeten zijn op werkwoorden maar ook op adjectieven. Bovendien bleek dat de structuur en argumentstructuur van werkwoorden en adjectieven dusdanig parallel is dat het gerechtvaardigd is om te voorspellen dat er naast het verschil tussen ergatieve en onergatieve werkwoorden, ook een onderscheid zou zijn tussen ergatieve en onergatieve adjectieven.

Er zijn verschillende diagnostische middelen beschikbaar om dit onderscheid te testen.

Structurele testen laten zien of het subject in de oppervlaktestructuur in de dieptestructuur een intern argument is, hetgeen wijst op ergativiteit. Van deze testen bleek de zoals-bijzin test het meest betrouwbaar. Er is nog te weinig duidelijk over inversie van het subject en het indirecte object en de argumentstatus van benefactives om de SU-IO inversie test als betrouwbaar te beoordelen. De 'wat voor-split' test bleek in het domein van de adjectieven geen duidelijke grammaticaliteitsoordelen uit te lokken waardoor ook deze test met de nodige voorzichtigheid gebruikt moet worden.

De niet-structurele testen bleken lastig te doorgronden. De infinitieve bijzin test blijft het onduidelijkst van alle testen: hiervan is nog niet met zekerheid te zeggen of deze daadwerkelijk een indicator is voor ergativiteit of dat er andere factoren een rol spelen. Dit heeft vooral te maken met de beperkte kennis die er op dit moment is over (arbitraire) PRO. De complementizer selection test gaf goede, consistente resultaten maar het werd niet duidelijk hoe deze test precies werkt en hoe de observaties samenhangen met de ergatieve status van een adjectief.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Het toepassen van de diagnostische testen op Nederlandse adjectieven liet zien dat een onderscheid tussen ergatieve en onergatieve adjectieven wel degelijk geobserveerd kan worden en dus gerechtvaardigd is. Wel is de klasse van ergatieve adjectieven aanzienlijk kleiner dan de klasse van onergatieve adjectieven.

Opvallend bij het toepassen van de testen was ook de grote hoeveelheid adjectieven op '-baar' in de klasse van ergatieve adjectieven. Dit leidde tot een uitwijding over de eigenschappen van dit suffix en de soort werkwoorden waarmee dit suffix kan combineren. Hoewel de hypothese van Neeleman en Schipper (1992) dat alle werkwoorden met een theme gesuffigeerd kunnen worden met '-baar' ontkracht werd, bleef het door het onduidelijke gedrag van object experiencers onbesloten of de syntactische hypothese of de syntactische/argumentstructuur hypothese juist is.

De hypothese van Roeper en Van Hout (1999) bood weliswaar een interessant perspectief op het feit dat zoveel '-baar'-adjectieven ergatief zijn, maar hun passieve analyse van '-baar' bleek conceptueel en empirisch niet stand te houden. De relatie tussen '-baar' en ergativiteit kon daarom nog niet geheel opgehelderd worden. Daarvoor is meer onderzoek nodig naar de manier waarop adjectieven gevormd worden uit werkwoorden en de invloed die dit proces heeft op de thetagrid van adjectieven.

Tot slot besprak ik de implicaties van mijn bevindingen voor de discussie over de essentie van ergativiteit. De belangrijkste observatie hier was dat adjectieven die zijn afgeleid van ergatieve werkwoorden soms zelf onergatief zijn en dat equivalenten van ergatieve of onergatieve adjectieven in de ene taal, soms juist onergatief of ergatief zijn in de andere taal. Dit leidde tot de conclusie dat semantische theorieën van ergativiteit zoals die van Sorace (2000) niet correct kunnen zijn. De essentie van ergativiteit kan dus niet alleen berusten op semantische factoren.

Aan de hand van mijn bevindingen en besprekingen van de deelvragen acht ik het gerechtvaardigd om te concluderen dat er een onderscheid bestaat tussen ergatieve en onergatieve adjectieven in het Nederlands.

Referentielijst

Alexiadou, A. (1996). Aspectual restrictions on word order. *Folia Linguistica*, 30(1-2), 36-46.

Alexiadou, A., Anagnostopoulou, E., & Everaert, M. (2004). Introduction. In A. Alexiadou, E. Anagnostopoulou & M. Everaert, *The Unaccusativity Puzzle* (3-23). Oxford: Oxford University Press. 3-23

Bennis, H. (1983). A Case of Restructuring. In H. Bennis & W.U.S. van Lessen Kloeke (Eds.), *Linguistics in the Netherlands 1983* (pp. 9-19). Dordrecht: Foris Publications.

Bennis, H. & Hoekstra, T. (1989). PRO and the Binding Theory. In H. Bennis & A. Van Kemenade (Eds.), *Linguistics in the Netherlands 1989* (pp. 11-20). Dordrecht: Foris Publications.

Bennis, H. (2000). Adjectives and argument structure. In P. Coopmans, M. Everaert & J.B. Grimshaw (Eds.), *Lexical specification and insertion* (pp. 27-67). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Bennis, H. (2004). Unergative adjectives and psych verbs. In A. Alexiadou, E. Anagnostopoulou & M.B.H Everaert (Eds.), *The Unaccusativity Puzzle: Explorations of the Syntax-Lexicon Interface* (pp. 84-113). Oxford: Oxford University Press.

Den Besten, J. (1989). *Studies in West Germanic syntax* (Doctoral dissertation). Amsterdam: Rodopi.

Bhatt, R. & Izorski, R. (1998). Genericity, implicit arguments and control. *Proceedings of SCIL 7, MITWPL*.

Broekhuis, H. (1999). *Adjectives and Adjective Phrases*. Modern Grammar of Dutch: occasional papers 2. Tilburg: Universiteit van Tilburg

Burzio, L. (1981). *Intransitive Verbs and Italian Auxiliaries*. Ph.D. Diss. MIT.

Burzio, L. (1986). *Italian Syntax*. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Chierchia, G. (1984). *Topics in the syntax and semantics of infinitives and gerunds*. Ph.D. Diss. University of Massachusetts.

Chomsky, N. (1970). Remarks on Nominalization. In R. Jacobs & P. Rosenbaum (Eds.), *Readings in English Transformational Grammar* (pp. 184-221). Waltham: Blaisdell.

Chomsky, N. (1981). *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht: Foris.

Cinque, G. (1990). Ergative adjectives and the lexicalist hypothesis. *Natural Language and Linguistic Theory*, 8(1), 1-39.

Costantini, F & Laskova, V. (2009). Remarks on PROarb. *Working Papers in Linguistics*, 19, 61-79.

Epstein, S. (1984). Quantifier-pro and the LF representation of PROarb. *Linguistic Inquiry*, 15, 499-505.

Everaert, M. (1986). *The syntax of reflexivization*. Publications in language science 22. Dordrecht: Foris Publications.

Grewendorf, G. (1989). *Ergativity in German*. Studies in generative grammar 35. Dordrecht: Foris Publications.

Grimshaw, J. (1987). Unaccusatives: an overview. *North-Eastern Linguistic Society*, 17, 244-258.

De Haas, W. & Trommelen, M. (1993). *Morfologisch handboek van het Nederlands: Een overzicht van de woordvorming*. Den Haag: SDU Uitgeverij.

Hamblin, C.L. (1973). Questions in Montague English. *Linguistic Inquiry*, 10, 279-326.

Hornstein, N. (1999). Movement and control. *Linguistic Inquiry*, 21, 69-96.

Iatridou, S. (1990). The past, the possible, and the evident. *Linguistic Inquiry*, 21, 123-129.

Jackendoff, R. (1972). *Semantic interpretation in generative grammar*. Cambridge, MA: MIT Press.

Karttunen, L. (1977). Syntax and semantics of questions. *Linguistics and Philosophy*, 1, 3-44.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Kawasaki, N. (1993). *Control and arbitrary interpretation in English*. Ph.D. Diss. University of Massachusetts.

Legendre, G. (1989). Unaccusativity in French. *Lingua*, 79, 95-164.

Levin, B.C. & Rappaport Hovav, M. (1995). *Unaccusativity : at the syntax-lexical semantics interface*. Linguistic inquiry monographs, 26. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Marandin, J. (2001). Unaccusative inversion in French. In Y. D'hulst, J. Rooryck & J. Schrotten (Eds.) *Romance Languages and Linguistic theory 1999* (pp. 195-222). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Marelj, M. (2004). Middles and argument structure across languages. Ph.D Diss. Utrecht University. Utrecht: LOT.

Marelj, M. (2005). From With To For: The landscape of Arguments and Adjuncts. Ms. UiL OTS: Utrecht.

Marelj, M. (2009). Puzzles and Questions. [Lecture]. *Selected topics: Argument Structure*. Utrecht: Utrecht University

Marelj, M. (2013). Experiencing linking: Psych verbs at the interface. In E. van Gelderen, M. Gennamo & J. Barðdal (Eds.), *Argument Structure in Flux: The Naples-Capri Papers* (pp. 135-168). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Meltzer-Asscher, J. (2011). Adjectives and Argumentstructure (Doctoral dissertation). Tel Aviv University.

Neeleman, A. & Schipper J. (1992). Verbal prefixation in Dutch: thematic evidence for conversion. In Booij, G. & van Marle, J. (Eds.), *Yearbook of Morphology 1992* (pp. 57-92). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Roeper, T. & Van Hout, A. (1999). The impact of nominalization on passive, -able and middle: Burzio's generalization and feature-movement in the lexicon. *MIT Working Papers in Linguistics*, 35, 185-211.

Roussou, A. (2010). Selecting complementizers. *Lingua*, 120, 582-603.

Sorace, A. (2000). Gradients in auxiliary selection with intransitive verbs. *Language*, 76(4), 859-890.

Sternefeld, W. & Von Stechow, A. (1985). Deutsch ohne grammatische Funktionen: Ein Beitrag zur Rektions- und Bindungstheorie. *Linguistische Berichte*, 99, 394-439.

Stowell, T. (1983). Subjects across categories. *The Linguistic Review*, 2, 285-312.

Williams, E. (1980). Predication. *Linguistic Inquiry*, 11, 203-238.

Government. (2000, juli). *Lexicon of Linguistics*. <http://www2.let.uu.nl/uilots/lexicon/zoek.pl?lemma=Government&lemmacode=732>

Appendix**A.1 Lijst met geteste adjectieven**

aantoonbaar, acceptabel, bekend, belangrijk, betwifelbaar, bewijsbaar, controleerbaar, duidelijk, gebruikelijk, gehoorzaam, gevaarlijk, gezond, gratis, helder, hoorbaar, leuk, merkbaar, mogelijk, prima, trouw, verrassend, verstandig, voelbaar, voorspelbaar, waarschijnlijk, zeker, zichtbaar

A.2 Diagnostische testen per adjectief**A.2.1 Legenda**

✓ → E = ja, dus ergatief

✓ → O = ja, dus onergatief

✗ → E = nee, dus ergatief

✗ → O = nee, dus onergatief

? = onduidelijke intuïtie

Nvt = kan niet getest worden

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

A.2.2 Ergatief

	Kan wat voor gesplitst worden bij SU?	Is SU-IO inversie mogelijk?	Is een zoals-bijzin mogelijk?	Kunnen of én dat gebruikt worden als complementizer (in negatieve context)?	Kan er een infinitieve bijzin bij?
Gebruikelijk	✓ → E	Nvt	✓ → E	✗ → O	✓ → O
Duidelijk	✓ → E	✓ → E	✓ → E	✓ → E	✗ → E
Bekend	✓ → E	✓ → E	✓ → E	✓ → E	✗ → E
Zeker	✓ → E	Nvt	✓ → E	✓ → E	✗ → E
Belangrijk	✓ → E	Nvt	?	✓ → E	✓ → O
Betwifelbaar	?	Nvt	✓ → E	✓ → E	✗ → E
Aantoonbaar	✓ → E	Nvt	✓ → E	✓ → E	✗ → E
Bewijsbaar	✓ → E	Nvt	✓ → E	✓ → E	✗ → E
Controleerbaar	✓ → E	Nvt	✓ → E	✓ → E	✗ → E
Voorspelbaar	✓ → E	Nvt	✓ → E	✓ → E	✗ → E
Helder (<i>als in duidelijk</i>)	✓ → E	✓ → E	✓ → E	✓ → E	✗ → E
Zichtbaar	✓ → E	Nvt	✓ → E	?	✗ → E

Voorbeeld:

'duidelijk'

Kan wat voor gesplitst worden bij het subject?

x) Wat zijn er tot op heden voor problemen duidelijk in dit gezin?

Is inversie van het subject en het indirecte object mogelijk?

x) Erik verliet het college [omdat de stof hem al lang/hem de stof al lang duidelijk was].

Is een zoals-bijzin mogelijk?

x) Zoals duidelijk is, spelen er meerdere problemen in dit gezin.

Kunnen zowel 'of' als 'dat' gebruikt worden als complementizer?

x) Het was gisteren niet duidelijk [of/dat de brief al was aangekomen].

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Kan er een infinitieve bijzin bij?

x) *Het is duidelijk om zo te spreken voor een groot publiek.

A.2.3 Onergatief

	Kan wat voor gesplitst worden bij SU?	Is SU-IO inversie mogelijk?	Is een zoals-bijzin mogelijk?	Kunnen of én dat gebruikt worden als complementizer (in negatieve context)?	Kan er een infinitieve bijzin bij?
Trouw	?	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Leuk	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Acceptabel	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Gehoorzaam	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Verrassend	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Gezond	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Mogelijk	$\checkmark \rightarrow E$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Gratis	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\checkmark \rightarrow 0$
Gevaarlijk	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Prima	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Verstandig	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\checkmark \rightarrow 0$
Waarschijnlijk	$\times \rightarrow 0$	Nvt	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow 0$	$\times \rightarrow E$

Voorbeeld:

‘gehoorzaam’

Kan wat voor gesplitst worden bij het subject?

x) *Wat zijn er voor kinderen gehoorzaam.

Is inversie van het subject en het indirecte object mogelijk?

x) Roos was blij [omdat de hond haar/*haar de hond eindelijk gehoorzaam was].

Is een zoals-bijzin mogelijk?

x) *Zoals gehoorzaam is, gaan de kinderen zonder te zeuren op tijd naar bed.

ERGATIEVE ADJECTIEVEN IN HET NEDERLANDS

Kunnen zowel 'of' als 'dat' gebruikt worden als complementizer?

x) Het is niet gehoorzaam [**of/dat* je zo tegen je ouders in gaat].

Kan er een infinitieve bijzin bij?

x) Het is gehoorzaam om je aan de regels te houden.

A.3 Afkortingen glossen

1	eerste persoon
3	derde persoon
ACC	accusativus
ADJ	adjectief
ADV	bijwoord
ART	lidwoord
C	complementizer
COP	copula/koppelwerkwoord
DAT	dativus
F	vrouwelijk
INF	infinitief
M	mannelijk
NEG	negatief
PFV	perfectum
PL	meervoud
PRS	tegenwoordige tijd
PST	verleden tijd
PTCP	participle/deelwoord
RECP	wederkerend voornaamwoord
SG	enkelvoud